

KVALITETNO OBRAZOVANJE ZA SVE

KVALITETNA ŠKOLA – KVALITETNO OBRAZOVANJE

Finansirano
od strane Evropske unije i
Savjeta Evrope

COUNCIL OF EUROPE

Implementirano
od strane Savjeta Evrope

KVALITETNO OBRAZOVANJE ZA SVE

KVALITETNA ŠKOLA – KVALITETNO OBRAZOVANJE

**Kriterijumi, dimenzije, deskriptori i instrumenti za
vrednovanje napretka u školama u primjeni dobrog
učenja za sve u demokratskom okruženju.**

Priručnik za interno i eksterno vrednovanje i razvoj.

Autor: Ekspert Savjeta Evrope Rolf Gollob,
Katedra za IPE, Univerzitet za obrazovanje nastavnika u Cirihi, Švajcarska

Ekspert: Dijana Vučković, Vanredni profesor,
Katedra za obuku nastavnika, Univerzitet Crne Gore.

Savjet Evrope

Kvalitetno obrazovanje za sve

Izrada ove publikacije je omogućena uz finansijsku podršku Evropske unije i Savjeta Evrope. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ne predstavljaju zvanične stavove Evropske unije ili Savjeta Evrope.

Dozvoljena je reprodukcija izvoda (do 500 riječi), osim za komercijalne svrhe, pod uslovom da je očuvan integritet teksta, da se izvod ne koristi izvan konteksta, da ne daje nepotpune informacije niti na neki drugi način dovodi čitaoca na pogrešne zaključke o njegovoj prirodi, obimu ili sadržaju teksta.

Izvor teksta je uvijek obavezno navesti na sljedeći način "© Savjet Evrope, 2022". Sve druge zahtjeve za reprodukciju/prevod dijela i cijelog teksta, treba uputiti na Directorate of Communications, Council of Europe (F-67075 Strasbourg Cedex ili na publishing@coe.int).

Svu ostalu korespondenciju koja se odnosi na ovu publikaciju treba uputiti na adresu Odsjeka za saradnju i izgradnju kapaciteta, Odjeljenje za obrazovanje, F-67075 Strasbourg Cedex, Francuska.

E-mail: Horizontal.Facility@coe.int

© Savjet Evrope, jun 2022. Sva prava zadržana.
Licencirano Evropskoj uniji pod uslovima.

“Put od hiljadu milja počinje jednim korakom”.

Konfučije

Sadržaj

UVOD	9
DIO I: EVALUACIJA KVALITETNOG RAZVOJA ŠKOLA	10
1. Grafički prikaz Priručnika	10
2. Kvalitet škole unutar Referentnog okvira kompetencija za demokratsku kulturu (engl skr.. RFCDC)	11
3. Efekat vrednovanja kvaliteta škola ⁸	12
4. Postupak interne i eksterne evaluacije korak po korak	13
4.2 Predloženi postupak za radionicu u školskom timu	15
5. Vrednovanje i razvoj kvaliteta	18
5.1 Tri područja kvaliteta	18
5.2 14 tema koje se odnose na kvalitet	18
6. Matrica vrednovanja za odabrane teme o kvalitetu	19
7. Kompetencije za demokratsku kulturu (CDC) i podudaranje deskriptora kvaliteta škole	20
DIO II: TRI PODRUČJA KVALITETA, UKLJUČUJUĆI 14 TEMA KVALITETA ZA VREDNOVANJE I RAZVOJ ŠKOLA	22
1. Područje kvaliteta A: Kultura učenja i življenja u učionici	22
Tema o kvalitetu br. 1: Razvoj stručnih kompetencija	23
Tema o kvalitetu br. 2: Razvoj trasverzalnih kompetencija	25
Tema o kvalitetu br. 3: Aranžmani podučavanja i učenja	29
Tema o kvalitetu br. 4: Individualna podrška učenju	32
Tema o kvalitetu br. 5: Ocjenjivanje učenika	35
Tema o kvalitetu br. 6: Upravljanje u učionici	38
2. Područje kvaliteta B: Škola kao mikro zajednica	36
Tema o kvalitetu 7: Razvoj školske zajednice	40
Tema o kvalitetu 8: Interna saradnja	44
Tema o kvalitetu br. 9: Upravljanje školom	47
Tema o kvalitetu br. 10: Eksterni kontakti	40
Tema o kvalitetu br. 11: Obezbeđenje i razvoj kvaliteta	50
3. Područje kvaliteta C: Međusektorske teme	52
Tema o kvalitetu br. 12: Inkluzija	55
Tema o kvalitetu br. 13: Saradnja sa roditeljima	57
Tema o kvalitetu 14: Jednakost	60
DIO III: RADNI MATERIJALI ZA POSTUPAK VREDNOVANJA	63
1. Upitnici za postupak vrednovanja	63
1.1 Upitnik za nastavnike	63
1.1 Upitnik za učenike	65
1.2 Upitnik za roditelje	66
2. Obrazac za ukupni izvještaj	68
3. Obrazac za plan razvoja	71
4. Primjer štampanog materijala (handout-a) za vrednovanje teme o kvalitetu (Tema o kvalitetu 1)	72

Uvod

Demokratija u školama je mnogo više od učenja o demokratiji. Demokratska škola - to je mjesto u kojem je kvalitetno obrazovanje za sve stvarnost, a atmosfera kao i svakodnevna rutina pripadaju demokratskim mikro društvima. Drugim riječima: Kultura demokratije u školi ima jasno lice: U učionici, u školi kao sistemu i kroz međupredmetne teme u saradnji sa roditeljima i društvom, učenici imaju priliku da razvijaju svoje vještine, stiču znanja i preispitaju svoje stavove.

Pomoću ovog priručnika, škole dobijaju priliku da budu prepoznate kao institucija koja priprema svoje učenike za život u demokratiji. Da bi to učinila, škola u cjelini mora da živi kulturu demokratije. Referentni okvir kompetencija za demokratsku kulturu Savjeta Evrope nudi okvir od 20 kompetencija koje se odnose na ovaj razvoj. U tu svrhu, grupa stručnjaka je razvila deskriptore za učenike koji treba da pomognu u utvrđivanju i planiranju vidljivosti ovih kompetencija.

Ovaj priručnik čini isto predlaganjem deskriptora za rad u učionici, u školi u cjelini i za međupredmetna pitanja. U tri područja kvaliteta postoji 14 tema u vezi sa kvalitetom. To su područja u kojima se opisuje dobro podučavanje za sve i dobar zajednički život za sve.

Ovaj priručnik pomaže školama da to same procjenjuju i planiraju. Pomaže i eksternim stručnjacima da na osnovu dokaza vrše vrednovanje škola, opisuju njihov razvoj i nude pomoć u daljem razvoju.

Zašto je ovo tako važno?

Čini nam se da se demokratija uzima zdravo za gotovo u svakodnevnom društveno-političkom životu, ali ne postoji jedinstvena definicija demokratije, niti postoji univerzalni model u svim epohama. Većina država sebe naziva demokratijama. Ali da li su i u kojoj mjeri one zaista demokratije, to je kontroverzno. Ključni elementi demokratskih oblika poretka i vladavine u razumijevanju država uključuju suverenitet naroda (vladavinu naroda) i ograničenje političke vladavine. Demokratija potiče od riječi demos (ljudi) i kratein (vladavina).

Demokratija nema mnogo smisla ako nije dio našeg svakodnevnog života. Džon Džui (John Dewey), filozof, pedagog i preteča demokratskih pokreta u školama, istakao je još 1916. godine da demokratija kao način života predstavlja arhetip ideje demokratije. U njoj djeca i mladi doživljavaju prva iskustva i susrete sa socijalnom saradnjom i sa pravilima u zajednici.

Škola kao demokratski način života često se u okviru vodećeg koncepta „demokratskog obrazovanja“ opisuje kao prostor iskustva u kojem se male stvari praktikuju u malim razmjerama koje će kasnije odrediti praksu civilnog društva u velikim razmjerama.

Bolje obrazovanje za bolje demokratije moto je pojačanih napora Odjeljenja za obrazovanje Savjeta Evrope (SE) da građanskom obrazovanju u Evropi da veću težinu. Uspostavljanjem Mreže savjetnika za obrazovne politike (EPAN), „Referentnog okvira kompetencija za demokratsku kulturu“ (RFCDC) i nekoliko inicijativa, Savjet Evrope ističe značaj obrazovanja za demokratsko građanstvo i obrazovanja za ljudska prava (EDC/HRE).

Da bi se shvatilo kako škole primjenjuju demokratiju, kako se svakodnevno trude da budu mikro-zajednica i kako podržavaju sve učenike da se osjećaju kao dio svoje zajednice i kao dio globalne zajednice, važno ih je slušati, obilaziti ih i podržavati ih u njihovom daljem razvoju.

Dio I: Evaluacija kvalitetnog razvoja škola

1. Grafički prikaz Priručnika

Kvalitetna škola – kvalitetno obrazovanje.

Kriterijumi, dimenzije, deskriptori i instrumenti za vrednovanje napretka u školama u primjeni dobrog učenja za sve u demokratskom okruženju.

Područje kvaliteta A:

Kultura učenja i življenja u učionici

Tema o kvalitetu br. 1:
Razvoj kompetencija sadržaja

Tema o kvalitetu br. 2:
Razvoj interdisciplinarnih kompetencija

Tema o kvalitetu br. 3:
Aranžmani podučavanja i učenja

Tema o kvalitetu br. 4:
Individualna podrška učenju

Tema o kvalitetu br. 5:
Ocjenjivanje učenika

Tema o kvalitetu br. 6:
Upravljanje u učionici

Područje kvaliteta B:

Škola kao mikro zajednica

Tema o kvalitetu br. 7:
Razvoj školske zajednice

Tema o kvalitetu br. 8:
Saradnja unutar škola

Tema o kvalitetu br. 9:
Saradnja unutar škola

Tema o kvalitetu br. 10:
Upravljanje školom

Tema o kvalitetu br. 11:
Održavanje eksternih kontakata

Područje kvaliteta B:

Škola kao mikro zajednica

Tema o kvalitetu br. 12:
Inkluzija

Tema o kvalitetu br. 13:
Saradnja sa roditeljima

Tema o kvalitetu br. 14:
Jednakost

Tri područja kvaliteta obuhvataju tri različite oblasti u kojima se razvija i primjenjuje kvalitetno obrazovanje. Svaka od 14 tema u vezi sa kvalitetom sa deskriptorima ima za cilj da obuhvati veći dio onoga što doprinosi uspješnoj praksi u odgovarajućoj temi u vezi sa kvalitetom.

Tri područja kvaliteta podijeljena su na teme kvaliteta (TK). Nekoliko puta je pomenuto da škola ne bi trebalo ili da ne može da obradi svih 14 internih ili eksternih testova tokom postupka interne ili eksterne evaluacije. To ne bi imalo smisla, niti bi bilo moguće dati relevantne izjave. Odabir 3 - 5 (nemojte da izostavite nijedno područje) ima apsolutno smisla. U okviru svake teme o kvalitetu postoje tri sljedeća potpoglavlja:

Svakodnevna praksa: Kako se dobro učenje za sve pokazuje kao element školske primene ustavne tvrdnje o kvalitetnom obrazovanju za sve?

Institucionalno uređivanje: Kvalitetno obrazovanje i demokratska kultura u školama ne smiju da zavise od svakodnevnog raspoloženja pojedinaca. Vladavina prava (treći stub Savjeta Evrope) u ovom kontekstu znači: gdje su pisana i dostupna pravila, uputstva i opisi procesa koji dugoročno garantuju kulturu demokratije?

Uticaj: Dobri pristupi i odlična dokumenta neće biti od koristi ako nema uticaja. Važno je, iako ponekad bolno, provjeriti ovaj uticaj. „Imamo tako dobre namjere a „pravo“ sve govori!“ često se može čuti ali da li namjere i osnove takođe iza sebe ostavljaju tragove i da li su svi uključeni svjesni napretka u učenju?

2. Kvalitet škole unutar Referentnog okvira kompetencija za demokratsku kulturu (engl. skr.. RFCDC)

Referentni okvir kompetencija za demokratsku kulturu namijenjen je radnicima u obrazovnom sistemu u svim sektorima obrazovnih sistema od predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja do visokog obrazovanja, uključujući obrazovanje odraslih i stručno obrazovanje. Okvir nudi sistematski pristup osmišljavanju nastave, učenja i procjene kompetencija za demokratsku kulturu (CDC) i njihovom uvođenju u obrazovne sisteme na načine koji su koherentni, sveobuhvatni i transparentni za sve zainteresovane. Da bi se to postiglo, Referentni okvir nudi sveobuhvatan konceptualni model kompetencija koje pojedinci zahtijevaju da bi funkcionisali kao demokratski i interkulturalno kompetentni građani. To su dakle kompetencije kojima nastavnici moraju da teže kako bi osnažili učenike da se ponašaju kao kompetentni i efektivni demokratski građani. Model ukupno sadrži 20 kompetencija. Te kompetencije su podijeljene na vrijednosti, stavove, vještine i znanje i kritičko razumijevanje.

Model predlaže da se, u kontekstu demokratske kulture i međukulturalnog dijaloga, smatra da pojedinac postupa kompetentno onda kada ispunjava zahtjeve, izazove i mogućnosti koje su predstavljene demokratskim i interkulturalnim situacijama na odgovarajući i efikasan način mobilisanjem i raspoređivanjem nekih ili svake od ovih 20 kompetencija. Da bi se udovoljilo ovim potrebama, Okvir pruža deskriptore za svaku od 20 kompetencija sadržanih u modelu kompetencija. Ovi deskriptori pomažu u operacionalizaciji kompetencija i obezbjeđuju važne i korisne alate za planiranje obrazovnih programa (kurikuluma), podučavanje i učenje, te vrednovanje.

U ovom priručniku su razvijeni posebni deskriptori sa ciljem upoznavanja, opisivanja i operacionalizacije specifične situacije u učionici, škole kao mikro zajednice i pojedinih specifičnih tema koje se tiču svih uključenih. Ovi deskriptori predstavljaju izjave koje opisuju uočljive aktivnosti i situacije, ponašanje i uređenja koja ukazuju na to da su škola i svi uključeni postigli određeni nivo znanja.

3. Efekat vrednovanja kvaliteta škola

Pogledi spolja i iznutra se međusobno dopunjavaju.

Pogled spolja od strane tima za evaluaciju omogućava školi da provjeri sliku o sebi. To, međutim, znači da škola mora imati pogled iznutra, mora je zanimati koje su njene dobre i loše strane.

Vrednovanje škole nije ispit. Ono podržava otvoreno izražavanje mišljenja svih koji su uključeni. Vrednovanje može da otkrije i nesvjesne kvalitete i, u najboljem slučaju, slijepe tačke a, prije svega, može da otkrije elemente proživljene demokratije koji su se godinama razvijali u školi i postajali vidljivi u svakodnevnom životu kroz dobro podučavanje, dobro upravljanje školom, uključenost svih učenika na časovima te uspješnost škole za sve.

Zahvaljujući pogledu spolja, škola dobija povratne informacije zasnovane na podacima o kvalitetu sopstvenog rada i zadovoljstvu različitih zainteresovanih strana. Te povratne informacije često nedostaju u svakodnevnom školskom životu. Povratne informacije od tima za evaluaciju omogućavaju rukovodstvu i školi dobro utemeljenu procjenu relevantnih oblasti razvoja škole i učionice, a samim tim i siguran osnov za planiranje i sprovođenje odgovarajućih mjera razvoja i njegovanje zajedničke demokratske zajednice.

Škole pripadaju demokratskoj zajednici, zbog čega se danas s pravom - kao i sve javne institucije - pažljivo prate. Kvalitet škola se jednostavno ne uzima zdravo za gotovo, ali se dovodi u pitanje. Škole moraju da vode računa o svom kvalitetu. Moraju da dokažu da njihov učinak ispunjava očekivanja različitih zainteresovanih strana. Time se pretpostavlja da su zahtjevi za kvalitet škole uređeni u (ovdje 14) male pakete koji se odlikuju vidljivim deskriptorima, odnosno aktivnostima i primjenama glavnih zabrinutosti dobrih škola i dobrog učenja.

Iste teme u vezi sa kvalitetom sa deskriptorima takođe predstavljaju osnovu pogleda iznutra. Ovaj pogled iznutra je vjerovatno čak i važniji od vrednovanja od strane tima za evaluaciju. Ako svi koji su uključeni počnu da posmatraju, analiziraju i opisuju sopstveni rad i postupke bez straha, demokratija je već proživljena i doživljena kroz sam proces. Ako neko može da bude ponosan na sopstveni razvoj, može i da obrati pažnju na poteškoće i razvoj koji još uvijek nedostaje, te da planira i realizuje odgovarajuće korake za unaprjeđenje.

Pogledi iznutra i spolja se međusobno dopunjavaju te stvaraju međusobno komplementarnu formu profesionalnog razvoja. Tako se škola sve više približava zajednici u kojoj se demokratija sa svim svojim slabostima vježba, uči i živi.

4. Postupak interne i eksterne evaluacije korak po korak

4.1 Predloženi postupak za evaluaciju

Osnovne informacije:

1. Ako odlučite da sprovedete vrednovanje, ovdje ćete naći predloženi postupak za osnovnu analizu škola na osnovu odabranih stavki iz 14 tema o kvalitetu koje se odnose na vrednovanje i razvoj škola u okviru RFCDC-a od strane Savjeta Evrope.
2. Ovdje opisani postupak pokazuje mogući način za sprovođenje eksterne (ili interne) evaluacije zajedno sa školskim timom ili kao školski tim.
3. Što se tiče eksterne evaluacije, ukupno, potreban je cijeli dan za evaluacionu posjetu. Priprema i predstavljanje izvještaja moraju biti dodati ovoj vremenskoj procjeni.
4. Postupak vrednovanja slijedi isti obrazac u svakoj školi. Uvijek započinje pripremnim sastankom sa školskim timom koji predstavlja sve ključne grupe. Nakon toga slijedi anketa pomoću upitnika i samoevaluacije (vidite pismeno predloženu proceduru za samoevaluaciju). Sljedeći korak na sastanku za planiranje je sačinjavanje plana vrednovanja za školu, praćenog (za eksternu evaluaciju) obilaskom terena. Na kraju, izvještaj za eksterne i interne svrhe sumira rezultate iz kojih škola i uprava škole mogu preduzeti mjere za dalji razvoj i sami ih primjenjivati.

Detaljni postupak evaluacije u 10 koraka (interna i eksterna evaluacija)

1. Sastanak predstavnika škola o planiranju i - ako je to plan - eksternih evaluatora.
2. Upitnici (učenici, nastavnici, roditelji).
3. Samoevaluacija-radionica.
4. Izrada portfolija škole uz kombinovanje rezultata upitnika i radionice.
5. Ako se radi o eksternoj evaluaciji: Evaluaciona posjeta školi sa intervjuima, zapažanjima, diskusijama.
6. Pisani izvještaj o vrednovanju od strane tima za evaluaciju ili školskog tima.
7. Izveštaj o vrednovanju je predstavljen svim članovima škole (putem reprezentacije ako je škola prevelika).
8. Pisani osnov za eksterne potrebe na osnovu izvještaja o vrednovanju.
9. Pisani plan razvoja za interne potrebe škole.
10. Redovni pregled rezultata.
11. Predlog za izvještaj o vrednovanju.
12. Predlog za plan razvoja.

Dokumenta i aktivnosti

Sljedeća dokumenta i aktivnosti čine osnov za vrednovanje škole:

1. Priručnik „Kvalitetna škola - Kvalitetno obrazovanje“ sa 14 tema o kvalitetu.
2. Štampani materijali za svih 14 tema o kvalitetu za postupak vrednovanja.
3. RFCDC - Leptir sa 4 oblasti kompetencija za demokratsku kulturu element je osnovnog razumijevanja i promišljanja.
4. Upitnici (istraživanje u pismenom obliku) za učenike, nastavnike, roditelje.
5. Radionica za samoevaluaciju korak po korak.
6. Školski portfolio (kombinovan iz upitnika i samoevaluacije).
7. Zapažanja: Tokom obilaska terena, tim za eksternu evaluaciju prati časove i - u zavisnosti od područja vrednovanja - druge događaje (npr. konferencije, pauze, sastanke, vannastavni nadzor).
8. Intervjui: Tokom obilaska terena, tim za evaluaciju obavlja intervju sa nastavnicima, ostalim članovima osoblja, upravom škole, osobljem koje vrši održavanje škole, roditeljima i grupama učenika. Pitanja se zasnivaju na odabranim (3 - 5) temama koje se odnose na kvalitet, te odgovarajućim deskriptorima.
9. Radionica tokom eksterne evaluacije: Ako škola nije pripremila samoevaluaciju, ova radionica bi mogla činiti važan dio školskog obilaska tima za eksternu evaluaciju. Tada će ulogu moderatora vršiti predstavnik gostujućeg tima ili stručnjak imenovan od strane eksternog tima.
10. Da bi se osiguralo da vrednovanje bude zasnovano na širokim okvirima, uvijek je uključeno nekoliko stanovišta. Ovaj takozvani princip trougla ima različite oblike. Isto evaluaciono pitanje ispituje se pomoću različitih metoda (analiza dokumenata, anketa, posmatranje, intervju).
11. Matrica vrednovanja za odabrane teme kvaliteta
12. Mreža za usklađivanje Kompetencija za demokratsku kulturu (CDC) sa deskriptorima kvaliteta škole

4.2 Predloženi postupak za radionicu u školskom timu

Ako se odlučite za samoevaluaciju sa cijelim školskim timom, u nastavku ćete naći predloženi postupak za analizu dobrih i loših strana. Važno je napomenuti: Odluka da se to uradi u timu, sama po sebi je ogroman i važan element usađenih Kompetencija demokratske kulture!

Ovdje opisani postupak pokazuje mogući način da se samoevaluacija sprovede zajedno u školskom timu. Predloženi postupak pretpostavlja da je rukovodstvo škole odgovorno za vođenje i moderiranje događaja. Naravno, za zadatak moderiranja može se koristiti i odgovarajuća osoba iz tima ili eksterna osoba.

Potreban je vremenski period od oko tri do četiri sata ukupno. Rokovi dati za pojedinačne korake su okvirni.

Priprema: Izaberite teme o kvalitetu

Prvi korak je da se škola dogovori o onim kvalitetnim temama koje želi da procijeni. Važno je osigurati da to budu područja u kojima sama škola može uticati na kvalitet. Okvirni uslovi i specifikacije, poput veličine odjeljenja, nisu pogodni za analizu dobrih i loših strana.

Opcija 1: Uprava škole bira teme o kvalitetu

Rukovodstvo škole unaprijed utvrđuje - možda zajedno sa manjom grupom - Teme o kvalitetu o kojima će sama škola odlučivati i o njima obavještava tim. Međutim, preporučuje se da se školskom timu objasni odluka i da se otvori prostor za dodatne teme relevantne za školu.

Opcija 2: Teme o kvalitetu bira školski tim

Ako škola odluči da izvrši izbor tema za kvalitet sa cijelim timom, mogu se preduzeti sljedeći koraci: U pripremi za događaj, članovi osoblja dobijaju priručnik za vrednovanje i iz svaka od tri područja biraju najmanje 1 temu o kvalitetu i predlažu ih za evaluaciju.

Korak 1: Argumentovanje (30')

Kratko argumentovanje / izlaganje pojedinačnih predloga je plenarno. Moderator bilježi samo dodatne predloge na središnjem flip posteru (uvećana mreža samoevaluacije).

Korak 2: Glasanje (10')

Svaki član tima daje po jedan bod na središnjem posteru za svoje omiljene teme o kvalitetu i dodatne sugestije. Teme sa najviše bodova se biraju za samoevaluaciju (odabir se može vršiti i podizanjem ruke).

Korak 3: Objavljivanje odabranih tema o kvalitetu (10')

Moderator objavljuje odabrane teme o kvalitetu, određuje ih na mreži samoevaluacije škole na središnjem plakatu.

Sada se pristupa razradi i diskusiji o prednostima i nedostacima odabranih tema kvaliteta. Treba voditi računa da prednosti i nedostaci budu što sadržajni i konkretniji. To znači da ih treba formulirati u formi kratkih rečenica ili fraza i potkrijepljeni primjerima.

U opisanom postupku, pojedinačne male grupe rade na samo jednoj od izabranih tema u vezi sa kvalitetom. To omogućava temeljnije ispitivanje tema na kojima će se raditi. Važno: Parni broj grupa (tj. takođe najmanje dvije grupe) koje rade na istoj temi o kvalitetu.

Primjer:

Odabrane teme u vezi sa kvalitetom:

Tema o kvalitetu 4 (Individualna podrška učenika),

Tema o kvalitetu 9 (Upravljanje školom),

Tema o kvalitetu 13 (Saradnja sa roditeljima).

Čitav tim se dijeli na 6 manjih grupa. Dvoje iz svake grupe dobijaju istu temu o kvalitetu za vrednovanje.

Tema o kvalitetu 4: Grupe 1 i 2

Tema o kvalitetu 9: Grupe 3 i 4

Tema o kvalitetu 13: Grupe 5 i 6.

Korak 4: Individualni rad (30')

U individualnom radu i u grupi, učesnici razmišljaju o prednostima i slabostima svoje škole u vezi sa temama o kvalitetu na kojima će raditi i daju konkretne primjere. Za ovaj rad, svaki član tima ima primjerak teme o kvalitetu svoje male grupe.

Sljedeća pitanja mogu vam pomoći da potkrijepite razmišljanja. Ona se odnose na odabrane deskriptore navedene u temama o kvalitetu:

- Šta doživljavate kao pozitivno, a šta kao negativno? Kako to možete prepoznati u konkretnom smislu?
- Na primjer, šta bi nastavnik iz druge škole doživio kao pozitivne i negativne karakteristike?
- Šta bi učenik koji je već bio učenik i u drugim školama i koji nam je nov naveo kao pozitivno ili negativno?
- Šta bi roditelji rekli svojim komšijama o našoj školi kao pozitivnoj ili negativnoj?

Korak 5: Razmjena individualnih rezultata u manjoj grupi (45,)

Učesnici sa sobom nose rezultate svog individualnog rada i sjede zajedno u manjim grupama. Grupe sada imaju zadatak da razmatraju i mjere pojedinačne rezultate i dogovore se o zajedničkom rezultatu grupe uz navođenje relevantnih prednosti i nedostataka i odgovarajućih primjera. Rezultat se upisuje na zajedničkom flipčartu.

Korak 6: Razmjena rezultata manjih grupa sa grupom koja obrađuje istu temu o kvalitetu (30')

U ovom koraku dvije manje grupe koje su radile na istoj temi o kvalitetu sjede zajedno i razmatraju i mjere svoje rezultate. Ponovo se vrši mjerenje i izrađuje zajednički poster. Svi dupli timovi tako dobijaju zaduženje da se dogovore o rezultatu grupe uz navođenje najvažnijih prednosti i nedostataka. Ovaj korak osigurava da se o rezultatima manje grupe ponovo razgovara i da se odvija intenzivan proces dogovaranja.

Korak 7: Zajednička prezentacija i pojašnjenje rezultata duple grupe (30')

Razni timovi u parovima predstavljaju svoje rezultate cijelom timu, kače plakate i ukratko ih objašnjavaju (bez vrednovanja, bez tumačenja i rasprave o doprinosu). Nakon toga se razjašnjavaju pitanja razumijevanja.

Korak 8: Prikupljanje i razjašnjavanje prednosti i nedostataka rezultata grupe i finaliziranje konačnog proizvoda (45')

Posljednji korak je razjašnjavanje rezultata rada tri grupe u diskusiji koju je vodio moderator i shodno njima, izrada akcionog plana. U središtu diskusije su sljedeća pitanja:

- oko kojih prednosti i nedostataka se slažemo?
- kojim konkretnim primjerima možemo da ih potkrijepimo?
- šta želimo da postignemo za godinu dana od sada?

Diskusija se takođe može usmjeriti na druga pitanja, kao npr.:

- Šta nas je iznenadilo?
- Da li mišljenja manjina (izjave koje su veoma važne za malo ljudi) nisu uvrštena? Koja?
- Postoje li kontradiktorne percepcije o određenim izjavama?

Cilj ovog koraka je odobravanje rezultata tri grupe i konačni proizvod (akcioni plan):

- Koje izjave treba usvojiti za školski portfolio i razvoj kvaliteta?
- Postoje li formulacije koje treba revidirati?
- Ko je odgovoran za konačno uređivanje??

Korak 9: Završna sesija (10')

Cilj je da moderator

- sublimira i postupak i rezultate
- zahvali svim učesnicima (možda navodeći one koji pripremaju zadatke za koje je potrebno više vremena)
- omogući nekoliko završnih komentara (ne novu diskusiju)
- da se oprosti.

5. Vrednovanje i razvoj kvaliteta

5.1 Tri područja kvaliteta

Područja kvaliteta obuhvataju tri različite oblasti u kojima se priprema i primjenjuje kvalitetno obrazovanje. S jedne strane je središnji događaj u učionici, mjesto na kojem učenici zajedno sa svojim vršnjacima i nastavnicima rade na sadržaju časova i provode mnogo vremena proučavajući svakodnevni život. Studije pokazuju da mnoga djeca i mladi provode više vremena sa svojim nastavnicima nego sa roditeljima. Zato je jasno da u učionici nisu važni samo izabrani nastavni sadržaji, već i nastavna atmosfera, ton razgovora, posvećenost odnosa, drugim riječima: proživljena kultura nastave. U šest pod-područja ili tema o kvalitetu, bilježi se kvalitet nastave, opisan ili istražen pomoću konkretno uočljivih deskriptora.

Kao druga oblast, cijela škola se smatra mikro zajednicom i bilježi se pomoću 5 različitih tema o kvalitetu (...). Kao što se sugerše naslovom, školska jedinica je, sa stanovišta demokratske teorije, mjesto na kojem učenici, nastavnici, administrativno osoblje, higijeničari i uprava škole zajedno stvaraju mjesto za život, na kojem se uvježbava i ostvaruje zajednički život, na kojem učenici mogu da iskuse šta znači biti kod kuće u demokratiji, na kojem je moć transparentna, odgovornost se dijeli a učešće se shvata kao sredstvo za uključivanje svih i pružanje važne pozicije svima.

Treće polje, međupredmetne teme o kvalitetu (...) sadrže elemente koji se ne mogu dodijeliti jednom ili drugom od druga dva područja kvaliteta, ali koji su od velikog značaja za uspješnost svih učenika.

5.2 14 tema koje se odnose na kvalitet

Svaka tema o kvalitetu sa deskriptorima ima za cilj da obuhvati veći dio onoga što doprinosi uspješnoj praksi u odgovarajućoj temi o kvalitetu. Najvažnije faktore treba sakupljati što je moguće potpunije. Za pravilno razumijevanje i razumno korištenje treba se pridržavati sljedećih tačaka:

- To je zbir deskriptora koji treba da pokažu put ka pozitivnom razvoju, ne moraju biti ispunjeni svi odjednom. Stoga se ne pretpostavlja da je školska praksa visokog kvaliteta samo ako je ispunjeno što više formuliranih zahtjeva. Zapravo je nemoguće ispuniti sve zahtjeve, kao što je ranije pomenuto.
- U tom smislu, zahtjevi za kvalitetom u cjelini imaju karakter modela, jer praksi služe kao orijentacija, a ne kao smjernica ili recept.
- Pojedinačni zahtjevi za kvalitetom u ovim dokumentima formulirani su tako da mogu biti ispunjeni.
- Naravno, postoje zahtjevi za kvalitetom koji su obavezni za uspješnu praksu i oni koji su samo poželjni. Međutim, davanje prioriteta deskriptorima namjerno je prepušteno onima koji su profesionalno odgovorni za odgovarajuću praksu internog ili eksternog vrednovanja.
- Sveobuhvatno nabranje deskriptora trebalo bi, s jedne strane, internim i eksternim evaluatorima da prikaže jasnim različitost područja kvaliteta, a s druge strane da im omogući da relevantan odabir izvrše sami i/ili posredstvom međusobne saradnje.

6. Matrica vrednovanja za odabrane teme o kvalitetu

	Korak 1:	Korak 2:	Korak 3:	Korak 4:
Svakodnevna praksa	Manje razvijena smanjena primjena	Ispunjeni su osnovni zahtjevi	Primjena je na dobrom nivou	Odlična primjena
	Nizak nivo odražavanja; u velikoj mjeri postupanje bez plana i koncepta; neupitne rutine i navike koje vode aktivnost; zanemarivanje dugoročnih efekata.	Usmjerenost ka datim instrumentima i pravilima postupanja; određena pažnja usmjerena na primjenu. Prepoznatljiva orijentacija ka eksternim očekivanjima i naporima za dalji razvoj.	Sigurna primjena: Ono što se radi, radi se prema uvidu u činjeničnu neophodnost; dobro utemeljeno znanje o odgovarajućoj praksi; uspješno prevođenje znanja u praksu.	Predano sprovođenje sa visokim stepenom ukaglašenosti između ciljeva i vrijednosti aktivnosti; individualni naponi da se optimizuju i profesionalizuju sopstveni postupci; vidljiva kompetentnost za postupanje čak i u nepredviđenim situacijama.
Institucionalno uređivanje	Neadekvatna institucionalna uređenost, jer je vježba u potpunosti na pojedincu ili je previše regulisana i ne dozvoljava ličnu slobodu odlučivanja u vezi sa fleksibilnim rješenjima koja odgovaraju situaciji. Malo je zabilježeno elemenata kulture demokratije.	Pragmatično regulisanje važnih procesa, praksa funkcionisanja; jasne mjere izvršenja u slučaju nepoštovanja obaveza. Kultura demokratije u stanju promjene: Polazne tačke za kritičko preispitivanje tradicionalnih stavova; diskutovanje o novim idejama	Eksplicitno definisanje važećih institucionalnih propisa i okvira; transparentnost kao element shvaćene kulture demokratije na djelu; u situacijama neprihvatanja: moguće prilagođavanje postupaka.	Internalizovane institucionalne obaveze se sprovede dinamički. Mogući izuzeci ne dovode u pitanje valjanost pravila. Važni propisi kao rezultat razumijevanja kulture demokratije sa razumljivim i transparentnim postupkom donošenja odluka.
Uticaj	Neispunjavanje ključnih ciljeva - i implicitnih i unaprijed određenih eksplicitnih ciljeva; neefikasna praksa; mnogi neželjeni efekti i poremećaji. Nizak stepen zadovoljstva. Mnogo pritužbi i neispunjenih očekivanja.	Zadovoljavajući nivo ostvarivanja najvažnijih ciljeva; uglavnom ciljno orijentisana i funkcionalna praksa; ne baš uravnotežen odnos uloženi napora i uticaja; neželjeni efekti, ali u granicama i opravdani.	Ostvarivanje ciljeva u skladu sa postavljenim kriterijumima uspješnosti; vježbanje uglavnom bez ometanja; uravnotežen odnos između uloženi napora i dobitka; nekoliko neželjenih efekata, ali njihovo zapažanje i pokušaj uklanjanja ukoliko se pojave.	Sistematsko odražavanje rezultata pomoću podataka posredstvom kriterijuma i indikatora ostvarivanja ciljeva. Iznadprosječan nivo ostvarivanja ciljeva. Veoma visok nivo zadovoljstva: pohvale od primalaca; očekivanja su u nekim slučajevima premašena.

7. Kompetencije za demokratsku kulturu (CDC) i podudaranje deskriptora kvaliteta škole

Svaku od 14 tema o kvalitetu pokrivaju deskriptori kroz tri dimenzije vrednovanja: *svakodnevna praksa, institucionalno uređivanje i uticaj*. Baveći se deskriptorima, **četiri** krila Leptira demokratske kulture Savjeta Evrope postaju vidljiva i prepoznatljiva. Dodjeljivanjem vrednovanih kompetencija kvaliteta za **četiri** područja: vrijednosti, stavovi, vještine i znanje i kritičko razumijevanje (koje nikada nije potpuno i ostavlja puno prostora za individualno tumačenje), s jedne strane se može prepoznati razvoj koji je već postignut u pravcu proživljene demokratije kulture u **školama**. S druge strane, takođe se može vidjeti kada je dalji razvoj neophodan i moguć .

Lista od 20 kompetencija za demokratsku kulturu	Podudaranje deskriptora iz odabranih tema o kvalitetu
Vrijednosti	
Vrednovanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava	
Vrednovanje kulturne raznolikosti	
Vrednovanje demokratije, pravde, poštenja, jednakosti i vladavine prava	
Stavovi	
Otvorenost ka kulturnoj raznolikosti	
Poštovanje	
Građanski duh	
Odgovornost	
Samoeфикаsnost	
Tolerancija prema dvosmislenosti	

8.

Vještine	
Autonomne vještine učenja	
Vještine analitičkog i kritičkog razmišljanja	
Vještine slušanja i opažanja	
Empatija	
Fleksibilnost i prilagodljivost	
Jezičke, komunikativne i višejezične vještine	
Vještine za saradnju	
Vještine za rješavanje sukoba	
Znanje i kritičko razumijevanje	
Znanje i kritičko razumijevanje sebe	
Znanje i kritičko razumijevanje jezika i komunikacije	
Znanje i kritičko razumijevanje svijeta	

Dio II: Tri područja kvaliteta, uključujući 14 tema kvaliteta za vrednovanje i razvoj škola

3 područja kvaliteta za demokratsku školu	14 tema u vezi sa kvalitetom sa Deskriptorima					
A Kultura učenja i življenja u učionici	1 Razvoj kompetencija sadržaja	2 Razvoj interdisciplinarnih kompetencija	3 Aranžmani za podučavanje i učenje	4 Individualna podrška učenju	5 Ocjenjivanje učenika	6 Upravljanje učionicom
B Škola kao mikro zajednica	7 Razvoj školske zajednice	8 Saradnja u okviru škole	9 Upravljanje školom	10 Održavanje spoljnih kontakata	11 Osiguranje i razvoj kvaliteta	
C Međupredmetne teme	12 Inkluzija	13 Saradnja sa roditeljima	14 Jednakost			

1. Područje kvaliteta A: Kultura učenja i življenja u učionici

Kultura učenja i življenja u učionici se dijeli na šest tema o kvalitetu:

1. Razvijanje stručnih kompetencija
2. Razvijanje interdisciplinarnih kompetencija
3. Aranžmani za podučavanje i učenje
4. Individualna podrška učenju
5. Ocjenjivanje učenika
6. Upravljanje učionicom

Za samoevaluaciju ili eksternu evaluaciju, bira se i vrednuje najmanje jedna od šest tema o kvalitetu iz ovog područja kvaliteta A.

U osnovi, u ovom području, kvalitet obrazovanja svih učenika je ključno. Budući da je „kvalitet obrazovanja za sve“ (Agenda UN 2030) prevelika oblast, moramo biti precizniji te odlučiti koji element treba detaljnije vrednovati, a zatim dalje razvijati.

Tema o kvalitetu br. 1: Razvoj stručnih kompetencija

Osnovno shvatanje:

Razvoj poznavanja sadržaja obuhvata sve ono što nastavnici rade da bi izgradili znanje i vještine kod učenika u oblastima obrazovanja i vaspitanja u predškolskim ustanovama, osnovnim i nižim srednjim školama. Nastavnici se vode priznatim didaktičkim i tehničkim znanjem i nacionalnim, regionalnim i lokalnim uslovima.

Glavni cilj je da učenici:

- ostvare postavljene ishode učenja o sadržaju,
- maksimalno iskoriste svoj potencijal u oblastima obrazovanja i učenja,
- su u stanju da primjenjuju naučeno u svakodnevnom životu i
- očuvaju svoju znatiželju za znanjem o sadržaju.

Tema o kvalitetu br. 1: Razvoj kompetencija sadržaja		
Svakodnevna praksa: 14 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 14 deskriptora	Uticao: 10 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 1: Razvoj kompetencija sadržaja – je dio prvog područja kvaliteta (Kultura učenja i življenja u učionici) i obuhvata sve elemente učenja sadržaja svih predmeta.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

14 Deskriptori:

1. Zadaci učenja strukturirani su na način koji ima smisla sa tehničke, didaktičke i metodološke tačke gledišta i razumljivi su i pogodni za studente.
2. Odabrani aranžmani za podučavanje i učenje omogućavaju samostalno, samousmjerenom učenje:
 - a. visok stepen učešća učenika
 - b. visoku ličnu odgovornost učenika
 - c. mogućnosti učenja u različitim socijalnim oblicima
 - d. mogućnosti učenja za grupe različitih nivoa
 - e. projekte, besplatan rad itd.
3. Korišćeni nastavni materijali su odgovarajući.
4. Ciljevi učenja su transparentni za učenike i roditelje (precizni i razumljivi ciljevi učenja).
5. Ocjenjivanje se odnosi na ciljeve učenja. Kriterijumi ocjenjivanja postaju transparentni za učenike i roditelje (razumljivi kriterijumi ocjenjivanja).
6. Nastavnici učenicima pokazuju predmete ili interdisciplinarnu odnose.
7. Nastavnici se intenzivno bave procesima učenja. Znaju za složenost procesa učenja.
8. Studenti sistematski razmišljaju o svom učenju:
 - a. Bilježe uticaje svog učenja u pisanom obliku (npr. časopis za učenje, portfolio).
 - b. Od njih se redovno traži da ocjenjuju sopstveni učinak
9. Nastavnici sistematski opažaju, dokumentuju i komentarišu učenje učenika: Oni vode studentsku evidenciju, raspravljaju o dokumentaciji o učenju i vrednuju postignuća učenika kroz diskusiju, uzimajući u obzir samoocjenjivanje učenika.
10. Nastavnici postavljaju sopstvene nastavne ciljeve i sistematski razmišljaju o svojim nastavnim iskustvima:
 - a. Samoocjenjivanju
 - b. Povratnim informacijama od kolega (npr. u posmatračkim grupama)
11. Nastavnici mogu da predstave temu, predmet i slične zadatke učenja na strukturiran i motivacioni način.
12. Nastavnici su upoznati sa različitim pristupima učenju teme i prepoznaju ih u procesima učenja svojih učenika.
13. Prilikom osmišljavanja nastave, nastavnici uzimaju u obzir individualne puteve učenja, tempo i interesovanja učenika pri osmišljavanju časova.

Nastavnici nastavljaju profesionalnu i didaktičku obuku i naučeno primjenjuju na času.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

14 Deskriptori

1. Razvoj kompetencija sadržaja utemeljen je na nivou škole.
2. Izjave su uključene u školskoj izjavi o misiji, moguće sa posebnim akcentima na predmete.
3. Obavezujući dogovori i planska dokumenta, npr. rasporedi ispitivanja, dogovori o ocjenjivanju učinka i razvoju učenja su uspostavljeni.
4. Tema za učešće roditelja.
5. Saradnja nastavnika s ciljem koordiniranog razvoja kompetencija sadržaja organizovana je institucionalno (timske strukture).
6. Postoje pedagoške konferencije i kursevi za dalju obuku za razvoj, promišljanje i ocjenjivanje stručnih kompetencija usmjerenih na unaprjeđenje.
7. Razvoj kompetencija povezanih sa predmetom se rješava u okviru internog razvoja kvaliteta škole.
8. Razvoj kompetencija sadržaja je sveobuhvatan - „crvena nit“ je vidljiva kod svakog obrazovnog ili nastavnog područja.
9. Dogovori o razvoju kompetencija sadržaja se razvijaju i usvajaju transparentno od strane školskog tima i od strane uprave škole, a školska uprava ih evidentira.
10. Na raspolaganju su potrebni ljudski, finansijski, vremenski, infrastrukturni i materijalni resursi na nivou škole.
11. Nastavnici mogu da koriste usluge dalje obuke, savjetovanja i podrške u svojim predmetnim i didaktičkim vještinama.
12. Izjava o misiji se ispunjava u svakodnevnom životu u školi.
13. Područja obrazovanja i podučavanja se smatraju podjednako važnima, čak iako bi kategorije kao

što su „obavezni predmet“, „izborni predmet“, „slobodni predmet“ mogle to spriječiti.
14. Razmjena između svih predmetnih nastavnika je institucionalizovana.

Dimenzija C: Uticaj

10 Deskriptori:

1. Nastavnici opažaju i ocjenjuju stanje kompetencija sadržaja učenika.
2. Nastavnici mogu opravdati i učiniti razumljivim odabir sredstava za planiranje, podršku i ocjenjivanje procesa učenja.
3. Nastavnici analiziraju svoj doprinos uspjehu ili neuspjehu procesa učenja, iz toga izvode zaključke i prema potrebi prilagođavaju svoju praksu.
4. Nastavnici vrše ispitivanja (zbirno ocjenjivanje) i kontrole učenja (formativno ocjenjivanje), koji omogućavaju praćenje postignuća ishoda podučavanja i učenja.
5. Učenici takođe mogu da posmatraju i ocjenjuju sopstveni napredak u relevantnim područjima obrazovanja ili podučavanja.
6. Učenici takođe mogu primjenjivati i, po potrebi, razvijati vještine koje se odnose na predmete a koje su naučili izvan škole.
7. Učenici mogu uspostaviti veze sa drugim predmetnim područjima i sopstvenim životima.
8. Napor potreban za postizanje rezultata prilagođen je učenicima i dostupan je svima koji su uključeni u proces podučavanja i učenja.
9. Učenici i roditelji su generalno zadovoljni uspjehom u podučavanju i učenju.
10. Pozitivne su povratne informacije od nižeg nivoa škola ili, prema potrebi, od nižih škola i kompanija za obuku.

Tema o kvalitetu br. 2: Razvoj trasverzalnih kompetencija

Osnovne informacije:

Razvoj trasverzalnih kompetencija obuhvata sve ono što nastavnici i uprava škole rade na času i na školskim događajima, tako da učenici sa različitim životnim situacijama i u različitim društvenim ulogama mogu da postupaju nezavisno, odgovorno i vješto.

Cilj je ojačati pojedinačno učenike u njihovim sopstvenim, socijalnim i metodološkim kompetencijama, kako bi mogli biti uspješni u privatnom, školskom i profesionalnom životu.

Sljedeće kompetencije se uglavnom odnose na:

Samo-kompetencije: samopoštovanje, samopouzdanje; samoeфикаsnost; samoopažanje, samoprocjena; empatija; nezavisnost; sposobnost preuzimanja odgovornosti; pouzdanost; spremnost i sposobnost izvođenja; sposobnost za rad pod pritiskom.

Socijalne vještine: sposobnost zajedničkog rada; sposobnost prihvatanja kritike; sposobnost suočavanja sa različitim životnim stilovima i pogledima (npr. razmatranje); sposobnost rješavanja sukoba; vještine komunikacije i prezentacije.

Metodološke vještine: Prikupljanje, obrada i prezentacija informacija; primjena individualno pogodnih tehnika učenja i rada; sposobnost planiranja i organizovanja; razigrano-kreativno razmišljanje i razmišljanje u različitim kontekstima.

**Tema o kvalitetu br. 2:
Razvoj interdisciplinarnih kompetencija**

Svakodnevna praksa: 14 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 9 deskriptora	Uticaj: 11 deskriptora
---	--	-----------------------------------

*Tema o kvalitetu br. 2: **Razvoj interdisciplinarnih kompetencija** dio je prvog Područja kvaliteta (Kultura učenja i življenja u učionici) i obuhvata sve što pomaže učenicima u različitim životnim situacijama i u različitim društvenim ulogama da postupaju samostalno, odgovorno i vješto.*

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

14 Deskriptori:

1. Nastavnici koriste širok spektar aranžmana za podučavanje i učenje koji omogućavaju i vođeno i nezavisno učenje:
 - Nalozi za rad, projektni rad, dnevници za učenje, časovi na radionicama, ugovoreni rad itd.
 - Individualni, partnerski i grupni rad sa povratnim informacijama nakon završetka zadatka
 - Partnerstva za učenje uz periodično vrednovanje
2. Nastavnici usmjeravaju učenike da razmišljaju o svom procesu učenja.
3. Nastavnici adekvatno reaguju na nedostatke podučavanja i učenja i rješavaju ih.
4. Nastavnici i uprava škole osiguravaju da procesi socijalnog i individualnog učenja budu potkrijepljeni ritualima i institucionalnom uređenošću:
 - Imati pravo glasa u odjeljenjskim pitanjima (npr. u odjeljenjskom vijeću)
 - Pravila odjeljenja i prostorije odjeljenja, čija se primjena može razmotriti
5. Nastavnici osiguravaju te odgovarajuće oblike promišljanja (npr. povratne informacije vršnjaka) i forme za samovrednovanje učenika.
6. Nastavnici sebe vide kao model učenja za svoje učenike, imajući u vidu i transverzalne kompetencije - shodno tome, ovim se oblikuje njihovo ponašanje (razmišljanje u smislu alternativa; otkrivanje sopstvenih strategija učenja; bavljenje kritikom; spremnost i učenje na greškama itd.).
7. Nastavnici unaprjeđenju transverzalnih kompetencija daju određeno mjesto prilikom planiranja i vrednovanja časova.
8. Nastavnici i učenici razmišljaju o individualnom i socijalnom učenju.
9. Aranžmani za nastavu i učenje, kao i školska tijela (npr. odjeljenjsko vijeće) se ispituju na njihovu prikladnost i uticaj na unaprjeđenje interdisciplinarnih kompetencija.

10. Nastavnici i uprava škole se osvrću na svoje transverzalne kompetencije ili preispituju sopstvene postupke koji se odnose na njihovu primjenu prirodu.
11. Nastavnici rade na različitim nivoima na unaprjeđenju transverzalnih kompetencija:
 - Planiranje časa
 - Korišćenje materijala za učenje
 - Upravljanje razredom
 - Oblikovanje društvenih odnosa
 - Uređenje učionice
12. Nastavnici imaju psihološko, pedagoško i metodološko znanje da definišu i promovišu transverzalne kompetencije:
 - aspekte saznanja, ličnosti, razvojne i socijalne psihologije
 - odgovarajuće forme podučavanja, učenja i rada, različiti socijalne forme itd.
13. Nastavnici znaju kako da ovo specijalizovano znanje primijene na kompetentan način posredstvom:
 - diferencirane metodološki raznovrsnog podučavanja
 - promišljanje ili posmatranje vođeno kriterijumima
 - upotreba različitih oblika promišljanja (npr. samoevaluacija učenika, povratne informacije od vršnjaka)
 - sveobuhvatne i transparentne povratne informacije ili ocjene

Dimenzija B: Institucionalna integracija

9 Deskriptori:

1. Nastavnici i uprava škole jačaju svjesnu promociju transverzalnih kompetencija:
2. Razmatra se implementacija sporazuma o odabranim temama evaluacije.
3. Transverzalne kompetencije, načini podučavanja („podučavanje“) i sticanja znanja („učenje“), kao i mogućnosti za praćenje uspjeha, zabilježeni su u školskim dokumentima (npr. koncept).
4. Dogovori i materijali se odnose na trenutne, naučno zasnovane principe (npr. definicije, indikatori). Zasnivaju se na zajedničkom radu nastavnika.
5. Važnost transverzalnih kompetencija saopštava se javnosti izvan škole (roditeljima, lokalnim vlastima, medijima ...).
6. Nastavnici i uprava škole čine sve napore da stvore dobre uslove za podršku transverzalnim kompetencijama:
 - Prostorije ili mjesta za razne učenike su dostupna, sa materijalima za nastavu i učenje,
 - Pružena je transparentnost u pogledu definicija i pokazatelja transverzalnih nadležnosti
 - Dostupan je repertoar aktivnosti, časova i materijala za učenje
 - Obezbijedena je adekvatna obuka i mogućnosti daljeg usavršavanja
 - Organizuju se redovne rasprave o temi na daljim edukativnim događajima i u razmjeni iskustava među kolegama
 - Školska uprava, roditelji i sama škola cijene kompetencije
 - Ocjenjuje se razumijevanje transverzalnih kompetencija kao kriterijuma selekcije/podrške u obuci za pridošlice
7. Promocija sopstvenih, socijalnih i metodoloških kompetencija zajednički je cilj svih koji su uključeni u proces podučavanja i učenja.

Dimenzija C: Uticaj

11 Deskriptori:

1. Razvojni status i sposobnosti učenika sistematski se prate i vrednuju od strane drugih u redovnim intervalima - pored samoevaluacije:
 - opažanja vođena kriterijumima, kontrolama učenja (formativno ocjenjivanje), uzorcima rada itd.
 - povratne informacije usmjerene na resurse
 - planovi unaprjeđenja itd.
2. Nastavnici redovno razmatraju i preispituju promociju i procjenu generičkih kompetencija prema sop-

stvenim kriterijumima. Rezultati se koriste za izvođenje mjera za unapređenje učenika i za osmišljavanje nastave i časova.

3. Učenici razumiju i posvećeni su ciljevima i vrijednostima opštih kompetencija.
4. Učenici pokazuju - u skladu sa svojim uzrastom - transverzalne vještine u mnogim svojim aktivnostima, na primjer u:
 - Samostalnom učenju
 - Primjeni individualno pogodnih tehnika učenja i rada
 - Samoocjenjivanju
 - Kritičkom razmišljanju
 - Motivaciji za učenje
 - Otpornosti
 - Vještinama komunikacije u grupi i na času
5. Učenici koriste resurse škole za sticanje transverzalnih kompetencija.
6. Nastavnici i učenici pozitivno ocjenjuju mjere podrške i prepoznaju njihovu praktičnu djelotvornost - unutar i izvan škole.
7. Roditelji primjećuju pozitivne efekte u razvoju svoje djece (npr. samostalno završavanje domaćih zadataka, sposobnost preuzimanja odgovornosti, sposobnost rješavanja sukoba, sposobnost planiranja i organizovanja).

Tema o kvalitetu br. 3: Aranžmani podučavanja i učenja

Područje kvaliteta: A. Kultura učenja i življenja u učionici

Osnovno shvatanje:

Aranžmani podučavanja i učenja obuhvataju sve što nastavnici - pojedinačno, u timu i kao grupe kolega - preduzimaju u didaktičko-metodološkom planiranju nastave i u osmišljavanju procesa nastave i učenja, tako da učenici mogu razviti najviši mogući nivo kompetencija određenog predmeta i interdisciplinarnih kompetencija.

Cilj je stvoriti najbolje moguće uslove za učenje učenika u školi.

Tema o kvalitetu br. 3: Aranžmani podučavanja i učenja		
Svakodnevna praksa: 13 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 10 deskriptora	Uticaj: 13 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 3: "Aranžmani za podučavanje i učenje" - dio je prvog područja kvaliteta (Kultura učenja i življenja u učionici) i učenici- ma pruža podršku u razvoju najvišeg mogućeg nivoa kompetencije određenog predmeta i interdisciplinarne kompetencije.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

13 Deskriptori:

1. Nastavnici planiraju nastavu na duži rok (godišnji, polugodišnji i kvartalni planovi), srednjeročni (za cijelu sedmicu) i kratkoročni (za cijele dane, pojedinačne časove ili redoslijede), kao i za predmetne ili transverzalne kompetencije.
2. Nastavnici imaju širok repertoar formi podučavanja i učenja koji odgovaraju različitim ciljevima ili su prilagođeni njima.
3. Izbor nastavnog sadržaja je dobro opravdan.
4. Časove karakterišu jasnoća, struktura i raznolikost jasnih i zanimljivih zadataka.
5. Časovi su usmjereni na učenje i aktivnost učenika
6. Za različita područja kompetencija koriste se različiti oblici nastave i učenja:
 - kumulativno sticanje znanja kroz nastavne aranžmane kojima više upravlja nastavnik
 - sticanje stručnih vještina kroz praktični projektni rad i kreativne procese
 - sticanje interdisciplinarnih vještina putem vođenog, nezavisnog i kooperativnog učenja
7. Motivaciju jačaju:
 - autentični zadaci i moguće primjene
 - odgovarajući izazovi za učenike
 - reagovanje na interesovanja, sposobnosti i vještine, kao i prethodno znanje o stepenu razmišljanja učenika
8. Nastavnici sistematski preispituju svoje didaktičko-metodološko planiranje nastave i osmišljavanje nastave
9. Nastavnici poboljšavaju i proširuju planiranje nastave te prilagođavaju svoje planiranje nastave.
10. Nastavnici ciljano i promišljeno rade zajedno sa ostalim nastavnicima i stručnjacima.
11. Nastavnici posjeduju odgovarajuća savremena pedagoška, dijagnostička, psihološka znanja, didaktička i stručna znanja.
12. Nastavnici imaju odgovarajuće znanje o uzrocima poteškoća u učenju
13. Nastavnici imaju odgovarajuće znanje o produktivnoj upotrebi grešaka

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

10 Deskriptori

1. Kod osoblja su razvijeni i definisani propisi za planiranje nastave te za didaktičko-metodičko planiranje nastavnih procesa:
 - Izjave u izvaji o misiji, u vodećim principima, u školskom programu, u konceptu kvaliteta
 - razna pomagala za planiranje nastave
2. Nastavnici i specijalisti za specijalni obrazovni rad blisko sarađuju, naročito u oblasti nastave koja razlikuje talente.
3. Pogodnosti dogovora i njihove primjene periodično preispituju partneri u dogovoru.
4. Važeći propisi i pomagala dostupni su nastavnicima, a po potrebi i roditeljima i učenicima.
5. Nastavnici razumiju i prihvataju dogovore o organizaciji nastave i spremni su da ih na razumljiv način saopštavaju i pojašnjavaju roditeljima i učenicima.
6. Nastavnici i stručnjaci uključeni u nastavu na odgovarajući način su uključeni u dalji razvoj odnosno proširenje didaktičkog i metodološkog repertoara.
7. Škola stvara neophodne uslove za diferencirano planiranje nastave i osmišljavanje procesa podučavanja i učenja:
 - uvažavanje ovih napora
 - kontinuirano dalje usavršavanje nastavnika na temu planiranja nastave, ili didaktičko-metodološko osmišljavanje procesa nastave i učenja
 - odgovarajuća prostorna i materijalna infrastruktura
 - pružanje didaktičkih materijala (uključujući trenutnu tehničku literaturu)
 - pružanje pratećih dijagnostičkih instrumenata i odgovarajućih pomoćnih materijala
 - zbirka (djelimično samoizrađenih) pomagala dostupnih svima
 - upravljanje osobljem: tehnički zahtjevi za nova zapošljavanja
 - razvoj ljudskih resursa: vremenske odrednice za profesionalnu razmjenu (pedagoške kon-

ferencije fakulteta, pedagoški timovi, dani razvoja škole itd.)

- pojašnjene odgovornosti: npr. za ažuriranje zbirke materijala ili za provjeru dogovora

8. U školi postoji kultura učenja koja promovira učinak, koji se zajedno oblikuje i razvija.
9. Primjenjuje se sljedeći princip: greške predstavljaju priliku za učenje.
10. Didaktički koncepti i metode koji su podjednako usmjereni na cilj i učenje čine prirodni dio kulture učenja.

Dimenzija 3: Uticaj

13 Deskriptori

1. Nastavnici redovno provjeravaju planiranje nastave i osmišljavanje časova u odnosu na planirane ishode pojedinačno, na času, u timu ili na fakultetu.
2. Povratne informacije vode ka prilagođavanju u planiranju časa i didaktičko-metodološkog osmišljavanja časova (npr. sveobuhvatne revizije odgovarajućih dokumenata).
3. Nastavnici na različite načine provjeravaju uspjeh učenika u pogledu predmetnih i generičkih kompetencija:
 - a. Pregledom rezultata rada
 - b. Sprovođenjem kontrola učenja i ispitivanja
 - c. Opažanjem načina učenja, samostalnosti, opažanja itd.
4. Studenti dostižu različite nivoe učenja u skladu sa svojim talentima
5. Nastavnici periodično razgovaraju sa učenicima o korištenju metoda.
6. Učenici osjećaju da su izazvani na različite načine sa različitim didaktičkim konceptima i metodama. Oni prepoznaju prednosti koje proizilaze iz toga i to mogu da izraze.
7. Učenici imaju utisak da ispravno uče prave stvari (povratne informacije od učenika, moguće od roditelja).
8. Učenici su motivisani da uče nove stvari (povratne informacije od učenika, moguće roditelja).
9. Različiti didaktički koncepti i metode razvijaju se na ciljno orijentisane i efikasne načine:
 - a. iskusna i kreativna upotreba od strane nastavnika
 - b. na časovima ima malo incidenata ili praznog hoda
 - c. vrijeme podučavanja se optimalno koristi kao vrijeme učenja
 - d. nema osjećaja dosade ili nedostatka motivacije među onima koji su uključeni u nastavu
 - e. bez premalo ni previše opterećenja
10. Učenici su zadovoljni postignutim i stečenim vještinama.
11. Učenici su zadovoljni časovima. Postignute rezultate takođe pripisuju predavanju nastavnika.
12. Učenici su zadovoljni podrškom koju su dobili.
13. Prisutne su pozitivne povratne informacije od različitih strana - uključujući i roditelje – u vezi sa podučavanjem nastavnika.

Tema o kvalitetu br. 4: Individualna podrška učenju

Područje kvaliteta: A. Kultura učenja i življenja u učionici

Osnovno shvatanje:

Individualna podrška učenju je sve što nastavnici i drugi stručnjaci rade kako bi pomogli u razvoju ličnosti, zahtjevima za učenjem i učenju pojedinačnih učenika.

Pomaže nastavnicima da razumiju učenike, da jačaju njihovu sposobnost i volju za učenjem i razvijaju njihovo profesionalno i interdisciplinarno učenje.

Cilj je ponuditi svim učenicima - uprkos različitim zahtjevima za učenjem i nivoima učenja - da u najvećoj mogućoj mjeri omoguće uspjeh u učenju, te razvojni potencijal pojedinca.

Tema o kvalitetu br. 4: Individualna podrška učenju		
Svakodnevna praksa: 17 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 16 deskriptora	Utjecaj: 12 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 4: "Individualna podrška učenju" - dio je prvog područja kvaliteta (Kultura učenja i življenja u učionici) i pomaže u razvoju ličnosti, zahtjevima za učenjem i učenju pojedinačnih učenika.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

17 Deskriptori:

1. Nastavnici bilježe pojedinačne mogućnosti učenja, ali i ograničenja učinka učenika što je ranije moguće: sistematska zapažanja, direktne zaključke iz rada učenika, jednostavnu dijagnostiku učenja, ciljeve učenja i instrumente istraživanja koji se odnose na procese.
2. Nastavnici planiraju i kontrolišu individualno učenje (adaptivni stil podučavanja nego instruktivni stil podučavanja) pomoću lako primjenljivih instrumenata i procedura (portfolio, dnevnik učenja, dogovor o učenju, dogovor o ishodima učenja, plan razvoja itd.).
3. Nastavnici podstiču individualno učenje kroz
 - stil interakcije koji je usmjeren na pojedinca (pohvala, ohrabrenje itd.)
 - podučavanje strategijama učenja i rada i tehnikama učenja i rada
 - konstruktivan pristup greškama
 - odgovarajuća i jasna očekivanja učenika
 - nadzor nad malim grupama učenika sa sličnim interesovanjima ili zahtjevima za učenjem i nadzor nad „kooperativnim učenjem“ u partnerstvima za učenje ili u heterogenim grupama za učenje
 - podrška težnji za ostvarivanjem osnovnih ciljeva učenja
4. Nastavnici postavljaju različite ciljeve učenja - u okviru kurikulumu:
 - vrsta „osnovnog kurikulumu“ sa osnovnim ciljevima učenja za sve učenike
 - vrsta „gradivnog kurikulumu“, koji učenicima pruža različite zahtjeve za učenjem, posebne talente i posebna interesovanja i nudi razvojne mogućnosti
5. Dostupna su samoocjenjivanja učenika.
6. Postoje ocjenjivanja od strane nastavnika.
7. Izbor sredstava je sveobuhvatan.
8. Razlikovanje ciljeva učenja je opravdano.
9. Nastavnici su svjesni mogućnosti i ograničenja svakog učenika i da bi bili korektni prema svima - a opet nastavljaju da pokušavaju iznova.
10. Uvjereni su u efikasnost kombinovanja instruktivne i adaptivne nastave.
11. Ocjenjuju profitabilnima instrumente i postupke koji se koriste za individualnu podršku.
12. Posjeduju neophodnu dijagnostičku, psihološku i didaktičko-metodološku stručnost.
13. Otkrivaju na realističan način mogućnosti i ograničenja postignuća učenika i tumače ih sa optimističnim stavom.
14. Znaju kako da primijene tu stručnost na razumljiv, uspješan i provjerljiv način.
15. Sposobni su da odgovore na dijagnostičke podatke odgovarajućim pojedinačnim rješenjima.
16. Shvataju kako da ojačaju učenike na njihovim individualnim putevima učenja i da im nude ohrabrenje.
17. Sposobni su da razmišljaju o sebi.

Dimenzija B: Institucionalna integracija

16 Deskriptori

1. Unutar osoblja postoji konsenzus o važnosti razlikovanja ishoda u važnim oblastima.
2. Odgovornosti su diferencirane.
3. Postoje dogovori o individualnoj podršci u učenju.
4. Dogovori i njihova usklađenost se periodično preispituju.
5. Trenutni propisi i mogućnosti dostupni su nastavnicima, roditeljima, a učenicima su poznati i razumljivi.
6. Uključeni ljudi sa učenicima su uključeni u rad na razvoju. Roditelji imaju pristup dokumentima koji pokazuju status učenja i napredak njihovog djeteta.
7. Postoje dobri opšti uslovi za individualnu podršku učenju (uvažavanje, obrazovanje i obuka, finansijska sredstva, prostor, nastavni materijali).
8. Institucionalizovana je međusobna saradnja nastavnika i saradnja sa stručnjacima.
9. Uspostavlja se profesionalna razmjena.
10. Nastavnicima su dostupni dijagnostički materijali i odgovarajući pomoćni materijali.
11. Važne informacije o individualnom učenju učenika prenose se ciljano.
12. Dijagnostički podaci se kontinuirano prikupljaju u školi, smatraju se povjerljivima i koriste se iskl-

- jučivo u obrazovne svrhe.
13. Škola njeguje kulturu povjerenja kojom se promovira uspjeh.
 14. Greške se koriste kao mogućnosti za učenje; time se kreira klima podučavanja.
 15. Heterogenost je prihvaćena kao prirodna i izazovna pojava.
 16. Zahtjevi upućeni učenicima su motivacioni, izazovni i primjereni.

Dimenzija C: Uticaj i djelotvornost

12 Deskriptori

1. Postignuća učenja redovno se ocjenjuju, bilježe i odražavaju na način koji je prilagođen ciljevima učenja.
2. Rezultati individualne podrške učenju se redovno preispituju.
3. Škola posmatra svoje učenike dok sistematski prelaze na sljedeći nivo školovanja ili na stručno obrazovanje i na osnovu toga izvlače zaključke.
4. Izbor sredstava (diferencijacija ishoda, instrumenata, postupaka i mjera) je sveobuhvatan.
5. Učenici generalno ostvaruju ishode učenja kurikuluma ili ciljeve postavljene u pojedinačnim ciljevima učenja.
6. Postoje učenici čiji razvoj učenja i uspješnost u učenju premašuju očekivanja.
7. Učenici mogu da sami ocjenjuju svoj uspjeh u učenju ili napredovanju.
8. Količina rada za individualnu podršku učenju je prihvatljiva za nastavnike.
9. Saradnja između nastavnika u pogledu individualne podrške učenju je djelotvorna.
10. Učenici i njihovi roditelji su zadovoljni sa podrškom koju su dobili.
11. Učenici osjećaju da su ozbiljno shvaćeni i da im je pružena podrška.
12. Učenicima se govori sljedeće: „Ti to možeš!“

Tema o kvalitetu br. 5: Ocjenjivanje učenika

Područje kvaliteta: A. Kultura učenja i življenja u učionici

Osnovno shvatanje:

Ocjenjivanje učenika može se opisati kao sve ono što nastavnici rade u svojoj školi i osmišljavanju nastave kako bi na razumljiv način zabilježili odgovarajući nivo učenja i učinka učenika i koristili ove informacije za unaprjeđenje razvoja i učenja, za savjetovanje u vezi sa karijerom i za donošenje odluka o karijeri.

Cilj je ocjenjivanje koje

- pruža sveobuhvatne informacije o potencijalu za učenje (prognostički) i razvojnim koracima ili postignućima u učenju (retrospektivni) pojedinačnih učenika,
- ukazuje na posebne mjere podrške škole (formalno ocjenjivanje u svrhu unaprjeđenja) i
- nudi pouzdanu osnovu za donošenje odluka u školi i u vezi sa karijerom (zbirno ocjenjivanje za potrebe odabira)

Tema o kvalitetu br. 5: Ocjenjivanje učenika

**Svakodnevna praksa:
19 deskriptora**

**Institucionalno uređivanje:
13 deskriptora**

**Uticaj:
17 deskriptora**

Tema o kvalitetu br. 5: "Ocjenjivanje učenika" - dio je prvog područja kvaliteta (Kultura učenja i življenja u učionici) i podržava promociju razvoja i učenja, za potrebe savjetovanja u vezi sa karijerom i za odluke u vezi sa karijerom svih učenika.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

19 Deskriptori:

1. Nastavnici koriste širok spektar instrumenata koji odgovaraju nivou učenika za njegovo evidentiranje sposobnosti, vještina i kompetencija. To može uključiti:
 - besplatno ili sistematsko posmatranje, upitnike, intervjue i njihovu dokumentaciju itd.
 - pismene i usmene ispite, kontrolu učenja, ocjenjivanje procesa, ocjenjivanja prezentacija, ocjenjivanja proizvoda i njihovu dokumentaciju itd.
2. Evidentiranje i procjena statusa učenja zasnivaju se na stepenu postizanja cilja učenja (kriterijuma) i obuhvaćene predmetne teme.
3. Nastavnici koriste širok spektar komunikacionih sredstava kako bi učenici postali svjesni svojih sposobnosti, vještina i kompetencija: razgovore, ocjene, samoocjenjivanje učenika itd.
4. Ocjenjivanje se shvata kao pažljiva procjena ili kao sud o stepenu postignuća u predmetu ili među predmetima.
5. Nastavnici evidentiraju i ocjenjuju prvenstveno individualni napredak učenika sa posebnim potrebama (individualna norma).
6. Nastavnici ocjenjuju rezultate rada prema kriterijumima - šta čini dovoljan ili nedovoljan učinak utvrđuje se unaprijed (orijentacioni rad, jezički nivo itd.).
7. Kriterijumi za ocjenjivanje su transparentni i sveobuhvatni.
8. Nastavnici jačaju spremnost i sposobnost učenika za realnu procjenu sopstvenog učinka (npr. časopisi za učenje, portfoliji).
9. Nastavnici oblikuju svoje časove na način da učenici mogu u više navrata da ocjenjuju sopstveni učinak ili da provjeravaju svoje samoocjenjivanje u razgovoru sa nastavnicima.
10. Nastavnici održavaju redovne razgovore sa učenicima ili njihovim roditeljima s ciljem izveštavanja o rezultatima ocjenjivanja i povezivanja sa procesima individualnog učenja.
11. Nastavnici se na različit način suočavaju sa sukobljavanjem uloga između unaprjeđenja i odabira: Oni strogo razlikuju situacije unaprjeđenja i efektivnog odabira ocjenjivanja.
12. Nastavnicima i učenicima je uvijek jasno da li je učionica dobro mjesto za učenje.
13. Kontrolisanje učenja ili ispitivanje se odvijaju u učionici.
14. Škola redovno preispituje odluke o odabiru.
15. Nastavnici pripremaju časove na način da učenici mogu da prepoznaju uzroke napravljenih grešaka, odnosno da uče iz svojih grešaka.
16. Nastavnici mogu da realno procijene karakteristike učenika i poteškoće u izvršavanju zadatka.
17. Nastavnici pridaju veliku važnost stručnim i pedagoškim zahtjevima na osnovu sopstvene prakse ocjenjivanja (tema u grupama sa kolegama uz slanje povratnih informacija).
18. Nastavnici po potrebi traže savjet i podršku (od učitelja iz škole, specijalista za pružanje terapijskih usluga, itd.).

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

13 Deskriptori

1. Dostupan je interni koncept ocjenjivanja u školama u kome su karakteristike kvaliteta dobrog ocjenjivanja precizno određene tako da ih nastavnici mogu primjenjivati.
2. Karakteristike kvaliteta prakse internog ocjenjivanja u školama su: orijentacija na podršku, orijentacija ka cilju učenja, širok opseg postignuća, razdvajanje različitih oblika i normi ocjenjivanja, koherentno ocjenjivanje unutar školske jedinice, transparentnost, uključivanje što većeg broja učesnika.
3. Sljedeći elementi predviđeni su konceptom ocjenjivanja: dogovori unutar škole o ishodima učenja; formulisani standardi koji uključuju stanovište nekoliko ljudi; principi normi ocjenjivanja; transparentni procesi i procedure itd.
4. Praksa ocjenjivanja se redovno pregleda i prilagođava: konferencije (konferencije ocjenjivanja), koje služe za uspostavljanje poštene prakse ocjenjivanja koja se primjenjuje u cijeloj školi.
5. Koncept internog ocjenjivanja u školama konkretizovan je zajednički i na način usmjeren na postizanje dogovora.
6. Školske interne obaveze i individualni opseg djelovanja individualnih nastavnika su u uravnoteženom odnosu.
7. Principi ocjenjivanja saopštavaju se interno i eksterno.
8. Uprava škole je na odgovarajući način organizovala procese i procedure ocjenjivanja i zabilježila ih u konceptu ocjenjivanja.

9. Koncept ocjenjivanja u školama uključuje vremenske rasporede, alate i instrumente.
 - Zahvalnost uprave škole, roditelja i same škole
 - Znanje i vještine (knowhow) u vezi sa transverzalnim kompetencijama kao kriterijum za odabir / podršku u obuci za nove učenike
10. Škola se koristi diskusijom o kvalitetu dobrog ocjenjivanja kao prilikom za kontinuirani razvoj: interna obuka u školama, pedagoške konferencije, posmatračke grupe.
11. Kod osoblja, uzajamna podrška u rješavanju problema ocjenjivanja je od velike važnosti.
12. Primjena prakse ocjenjivanja i pitanja koja su sa tim u vezi, očekivanja, stavovi i područja konflikta obrađuju se u školi kroz:
 - redovna profesionalna razmjena pitanja relevantnih za ocjenjivanje
 - podrška novim nastavnicima
 - redovno uključivanje i obavješavanje roditelja

Dimenzija C: Uticaj

17 Deskriptori

1. Nastavnici su otvoreni za predloge i po potrebi prilagođavaju svoju praksu ocjenjivanja i podrške.
2. Nastavnici aktivno preispituju i upoređuju efekte sopstvene prakse ocjenjivanja i podrške:
 - a. redovne povratne informacije, npr. u posmatračkim grupama
 - b. ciljani pregled primjene kriterijuma za ocjenjivanje, npr. o kriterijumima ocjenjivanja ili vrednovanja
 - c. učešće na konferencijama
3. Škola učestvuje u međudjeljenjskim i međuškolskim inspekcijama statusa učenja (npr. Kokpit odjeljenje, signalna kutija).
4. Škola redovno pita svoje učenike da li postiže sopstvene standarde diferencirane prakse ocjenjivanja.
5. Učenici dobijaju individualnu podršku; primjenjuje se i individualna referentna norma (individualna norma).
6. Prepoznaju se teži ili lakši izazovi kod učenika i
7. izbjegavaju se odgovarajuće mjere.
8. Postoje formativna ocjenjivanja i sumativna ocjenjivanja učinka koja prate proces učenja i koja su jasno prepoznatljiva u svojim različitim funkcijama.
9. Ocjenjivanje je što je najpouzdanije moguće u pogledu prognoze.
10. Diferenciranu praksu ocjenjivanja nastavnika (upotreba različitih oblika ocjenjivanja i standarda ocjenjivanja) razumiju i učenici i roditelji i ona se doživljava kao korisna i informativna.
11. Učenici mogu da svoju ocjenu objasne trećim licima.
12. Kvalitet prakse ocjenjivanja utiče na
 - a. odnos između nastavnika i učenika u smislu da se ocjenjivanje u nastavi može razumjeti kao pozitivna međuljudska interakcija,
 - b. klima za učenje u učionici koja nije narušena (povjerenje, prihvatanje, motivacija, razumijevanje, nezavisnost, individualni tempo učenja),
 - c. razvoj samoodgovornog učenja i samoocjenjivanja i
 - d. zadovoljstvo roditelja.
13. Učenici su svoje pedagoški opravdano mjesto pronašli u obrazovnom sistemu ili (na kraju školovanja) u sistemu zapošljavanja: školske karijere u kojima su podsticaj i izazov uravnoteženi.
14. Nastavnici od učenika i njihovih roditelja dobijaju pozitivne povratne informacije o praksi ocjenjivanja.
15. Škola dobija pozitivne povratne informacije o praksi ocjenjivanja od opadajućih nivoa, škola i kompanija za obuku, školskog ureda za ocjenjivanje itd.
16. Praksa ocjenjivanja doživljava se kao korisna, podstiče učenje i vodi.

Tema o kvalitetu br. 6: Upravljanje u učionici

Područje kvaliteta: A. Kultura učenja i življenja u učionici

Osnovno shvatanje:

Upravljanje u učionici prazumijeva sve ono što nastavnici doprinose svojim aktivnostima i stavovima u kontroli interakcije u odjeljenju. Svjesni su da je čas više od zbira pojedinačnih učenika i da individualni i socijalni procesi učenja utiču jedni na druge.

Cilj je stvaranje klime u učionici koja

- omogućava dobar razvoj, nastavu i procese učenja
- podržava razvoj svakog pojedinca i osigurava njegovu zaštitu,
- omogućava učenicima da uče kroz aktivnosti izgradnje zajednice; i
- jača motivaciju učenika da se zauzmu jedni za druge.

Tema o kvalitetu br. 6: Upravljanje u učionici		
Standardi i deskriptori za svakodnevnju praksu	Standardi i deskriptori za institucionalno uređivanje	Standardi i deskriptori za uticaj

Tema o kvalitetu br. 6: "Upravljanje u učionici" - dio je prvog Područja kvaliteta (Kultura učenja i življenja u učionici) i doprinosi putem aktivnosti i stavova interakcijama odjeljenja.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

16 Deskriptora:

1. Nastavnik vodi i usmjerava čas na strukturiran način, njegovi postupci i ponašanje su razumljivi učenicima.
2. Nastavnik razrađuje zajednička pravila i dogovore sa odjeljenjem i čini sve napore da ih se pridržava.
3. Sankcije se jasno saopštavaju i dosljedno sprovode.
4. Nastavnik čini svoje stavove i vrijednosti transparentnim.
5. Nastavnik interveniše na odgovarajući i smislen način u slučaju lošeg ponašanja i sukoba.
6. Nastavnik obavještava odjeljenje i/ili pojedinačno učenike na otvoren i pažljiv način.
7. Nastavnik usmjerava čas ka individualnim, ciljevima zajednice i ciljevima nastave potvrđivanjem i ohrabrivanjem.
8. Nastavnik posebno promoviše razvoj zajednice u odjeljenju.
9. Nastavnik je posvećen zabrinutostima, potrebama i problemima učenika.
10. Nastavnik jača ličnu odgovornost učenika svjesnim predavanjem odgovornosti a shodno uzrastu.
11. Nastavnik koristi instrumente i postupke za ispitivanje i provjeru atmosfere u odjeljenju.
12. Nastavnik na odgovarajući način uključuje učenike u razmišljanje i za to stvara odgovarajući ambijent.
13. Nastavnik je svjestan da su pozitivna klima u učionici i efikasno upravljanje u učionici važni preduslovi za učenje te promoviše lični razvoj i razvoj povezan sa učinkom u učionici: upravljanje vremenom, strukturirano podučavanje, jasno definisani načini bavljenja temama u odjeljenju, rana diskusija i rješavanje problema itd.
14. Nastavnik posjeduje potrebnu stručnost za bavljenje individualnim potrebama učenika u školi ili na nivou odjeljenja (spremnost za dalje usavršavanje, pohađanje kurseva daljeg usavršavanja).
15. Nastavnik vodi čas na način da se promoviše odjeljenjska zajednica („odjeljenjski duh“) i da se mogući konflikti mogu rano prepoznavati i rješavati na adekvatan način.
16. Nastavnik svoje ponašanje prilagođava važećim pravilima i isto traži od svojih učenika.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

13 Deskriptora

1. Čas kao zajednica privremenih nastavnika i učenika se smatra važnim u školi i prema tome institucionalno uređenim.
2. Izjava o misiji i/ili školski program sadrži obavezujuće izjave o kreiranju i primjeni upravljanja u učionici.
3. Način upravljanja u učionici u skladu je sa odgovarajućim izjavama u izjavi o misiji i/ili školskom programu.
4. Odgovornosti, kompetencije koje se odnose na upravljanje u učionici su poznate svim nastavnicima.
5. Dogovori se poštuju i provjeravaju od strane uprave škole i/ili osoblja koje vrši održavanje škole.
6. Ideje vodilje za upravljanje u učionici razvijaju se i dogovaraju iznutra.
7. Učenici i njihovi roditelji su uključeni u razvoj ideja vodilja za upravljanje u učionici.
8. Učenicima i njihovim roditeljima saopštavaju se vodeći principi za upravljanje u učionici.
9. U svakodnevnom životu tokom školovanja i u slučajevima sukoba sa učenicima ili roditeljima, upućuje se na vodeće principe za upravljanje u učionici.
10. Uprava škole obezbjeđuje vrijeme i finansijska sredstva za aktivnosti na optimizaciji upravljanja u učionici i održavanju odjeljenjske zajednice.
11. Škola pruža sljedeće internu i eksternu podršku:
 - a. međusobno opažanje (povratne informacije kolega), intervizija – međusobno praćenje (savjeti kolega)
 - b. nadzor (stručni savjeti) u školama
 - c. podrška za učenike pojedinačno (npr. putem školske službe psihologa) ili individualni časovi (npr. od strane stručnjaka za krizne intervencije)
12. Škola se kontinuirano bavi idejama vodiljama za rukovođenje odjeljenjem i promociju odjeljenjske zajednice, kao i njihovom primjenom.
13. Planiranje aktivnosti na izgradnji zajednice na nivou odjeljenja uključeno je u školski program ili u

godišnje planiranje.

Dimenzija C: Uticaj

19 Deskriptori

1. Nastavnik povremeno prikuplja povratne informacije o upravljanju u učionici i klimi u učionici (povratne informacije kolega, učenika, roditelja).
2. Učenici su uključeni u diskusiju i vrednovanje razmišljanja djelimično na nacionalnom osnovu i na osnovu nivo po nivo. Oni preuzimaju ovaj zadatak.
3. Iz toga se mjere za upravljanje u učionici preduzimaju i sprovode zajedno.
4. Ambijent u odjeljenju karakterišu:
 - povjerenje
 - iskrena komunikacija
 - uzajamno prihvatanje
 - poštenje
5. Pravila i dogovori se poštuju i, po potrebi, prilagođavaju.
6. Sukobi se prihvataju, objektivno i konstruktivno rješavaju i pronalazi se rješenje.
7. Nastavnici i učenici cijene dobar ambijent u učionici i aktivno doprinose njegovom održavanju.
8. Učenici se osjećaju prijatno u svom odjeljenju i u školi.
9. Učenici se ne plaše u školi.
10. Učenici poznaju svoje individualne prednosti i ugrađuju ih u odjeljenje. Znaju svoje individualne nedostatke i rade na njima.
11. Nastavnici se osjećaju prijatno u školi, prihvaćeni i podržani u svojoj pedagoškoj misiji.
12. Interakciju na času karakterišu otvorenost, obzirnost, tolerancija, pružanje podrške i humor.
13. Pozitivna atmosfera na času podstiče proces u učenju, koji odgovara individualnim zahtjevima učenika. Posmatraju se i poštuju lični napredak i postignuća.
14. Nastavnici su zadovoljni sa zadacima koji se odnose na upravljanje u učionici.
15. Učenici se osjećaju osnaženo u svom samopouzdanju i na svom putu razvoja i učenja.
16. Učenici i njihovi roditelji zadovoljni su upravljanjem u učionici i atmosferom u odjeljenju.
17. Nastavnici uživaju u radu sa svojim odjeljenjima.
18. Svi učenici osjećaju da se prema njima postupa pravično i s poštovanjem.

2. Područje kvaliteta B: Škola kao mikro zajednica

Škola kao mikro zajednica (Područje kvaliteta B) se dijeli na 5 tema koje se odnose na kvalitet:

7. Razvoj školske zajednice
8. Interna saradnja
9. Upravljanje školom
10. Spoljni kontakti
11. Obezbjedenje kvaliteta

Za samoevaluaciju ili eksternu evaluaciju bira se i vrednuje najmanje jedna od pet tema o kvalitetu iz ovog područja kvaliteta B.

Kroz ovo područje vrednuje se škola kao zajednica u kojoj demokratija predstavlja svakodnevnu stvarnost.

Tema o kvalitetu 7: Razvoj školske zajednice

Područje kvaliteta: B. Škola kao mikro društvo

Osnovno shvatanje:

Razvijanje školske zajednice uključuje sve ono što rukovodstvo škole, nastavnici i ostalo osoblje čine uz učešće učenika kako bi se doživjelo iskustvo u živom okruženju i tome su posvećeni. Zajednica podrazumijeva sagledavanje različitosti i razlika onih koji su uključeni u školu i pokušaj zajedničkog korišćenja škole.

Cilj je škola u kojoj

- se učesnici međusobno srijeću sa poštovanjem, prihvaćeni su i pripadaju istom timu
- osjećaj izazovne, živahne i podsticajne klime
- samo- i socijalne kompetencije se praktično promovišu i tražene

Tema o kvalitetu br. 7: Razvoj školske zajednice		
Svakodnevna praksa: 13 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 11 deskriptora	Uticaj: 17 deskriptora

Tema o kvalitetu 7: "Razvoj školske zajednice" –dio je Drugog područja kvaliteta (Škola kao mikro zajednica) i pomaže učenicima da školu doživljavaju kao svoju sredinu življenja i kojoj su posvećeni

Dimenzija A: Praksa

13 Deskriptora:

1. Volja za postizanjem ciljeva i zajedničkim ispunjavanjem zadataka ugrađena je u izjavi o misiji.
2. Rukovodstvo škole i nastavnici promoviraju život zajednice u školi kroz različite aktivnosti i resurse u različitim odjeljenjima i školama:
 - godišnji program sa raznovrsnim uobičajenim „ritualima“ i aktivnostima, poput dočeka i oproštaja od učenika, školskih festivala, pozorišnih predstava, koncerata, izložbi, sportskih događaja
 - razvijena i dogovorena pravila koja važe u školi
 - kućni red: dogovori o učešću, postupanje u slučaju lošeg ponašanja, disciplinski problemi ili sukobi
 - zajednički sadržaji: savjet učenika ili studentski parlament, školski hor, školski orkestar, školske novine itd., u kojima učestvuju nastavnici kao i učenici (moguće i roditelji)
3. Prenošenje normi i vrijednosti zajedničkog života u našem društvu na način prilagođen uzrastu stvaranjem prilika za uvježbavanje demokratskog ponašanja.
4. Rukovodstvo škole periodično preispituje aktivnosti, pravila i sadržaj za razvoj zajednice uz učešće nastavnika, drugog osoblja, učenika i roditelja.
5. Rukovodstvo škole po potrebi prilagođava aktivnosti, pravila i objekte za razvoj zajednice prema trenutnim uslovima u školi.
6. Rukovodstvo škole i nastavnici prepoznaju značaj školske zajednice za visok kvalitet škole i nastave.
7. Školsko rukovodstvo i nastavno osoblje imaju vještine da školu oblikuju kao zajednicu izvan učionice i fakulteta.
8. Rukovodstvo škole i nastavnici su u stanju da sprovedu planirane aktivnosti i dogovorena pravila kako bi se sprovodili dosledno.
9. Razne forme razvoja zajednice dokumentovane su na način koji je prijemčiv svima:
 - Dokumenta o pojedinačnim aktivnostima i formama
 - Zapisnici i izvještaji
 - Ankete članova školske zajednice
10. Nastavnici i učenici mogu kompetentno i efikasno reagovati na isključenje, diskriminaciju, nasilje i maltretiranje.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

11 Deskriptora

1. Aktivnosti podrške zajednice, pravila i institucije su definisane kao obavezujuće u izjavi o misiji, semestralnim, godišnjim ili višegodišnjim programima, kontrolnim listama itd.
2. Smisao i primjerenost propisa se periodično preispituju.
3. Razvoj aktivnosti, pravila i sadržaja sprovodi se kroz projekte u kojima mogu učestvovati osobe u školskoj zajednici koje su pogođene ovim.
4. Roditelji su uključeni u područja koja ih se tiču i obavještavaju se o drugom obaviještenom poslu.
5. Dogovori su poznati školskoj zajednici.
6. Rukovodstvo škole promovira put od škole do zajednice kroz uvažavanje i znak prihvatanja, odgovarajuću obuku i kurseve dalje obuke, ljudske i finansijske resurse i vremenske okvire za različite aktivnosti.
7. Učesnici škole doživljavaju školu kao zajednički odgovornu zajednicu života, učenja i solidarnosti u kojoj svi mogu ili treba da učestvuju i koja iznova zahtijeva učešće svih.
8. Međusobno povjerenje predstavlja veliku vrijednost u školi.
9. Proslavljanje festivala, slavljenje rituala, debate, mirenje, pokazivanje obzira jedni za druge, biti od koristi.
10. U izuzetnim situacijama ono što je razvijeno i razrađeno u svakodnevnom životu dokazuje da školska zajednica funkcioniše.
11. Pravila zajedničkog života vremenom se mogu mijenjaju, ali uvijek jačaju zajednicu.

Dimenzija C: Uticaj

17 Deskriptora

1. Rukovodstvo škole redovno vrednuje, uz učešće nastavnika, drugog osoblja, učenika i roditelja, koheziju škole i da li su zajedničke aktivnosti i školska pravila odgovarajuća.
2. Rukovodstvo škole povremeno ispituje da li školska zajednica i njene vrijednosti mogu biti unaprijeđene i uočava potrebu za djelovanjem.
3. Rukovodstvo škole i druge zainteresovane strane u školi aktivno su zabrinuti zbog integracije socijalnih manjina.
4. Prilike za učešće se prema potrebi prilagođavaju očekivanjima uključenih strana.
5. Rukovodstvo škole, nastavnici, ostalo osoblje i učenici doživljavaju školu kao živo mjesto za učenje i diskusiju:
 - a. široko učešće u aktivnostima zajednice
 - b. visoka identifikacija sa školom i njenim aktivnostima (prisutan je određeni školski ponos)
 - c. maštovito-kreativan školski život
6. Niko se ne osjeća ugroženim po osnovu isključenja, diskriminacije, nasilja i maltretiranja u školi.
7. Oni koji su uključeni u školu promovišu pravednost i solidarnost i aktivno preduzimaju mjere protiv nepravde i nejednakosti.
8. Rukovodstvo škole i nastavnici se s poštovanjem odnose prema različitim životnim stilovima, jezicima, kulturama i pogledima na svijet.
9. U školi postoji sloboda za sve. Heterogenost školske zajednice ogleda se u osmišljavanju školskih događaja i školskog prostora.
10. Oni koji su uključeni u školu vrše ocjenjivanje troškova prihvatljivim, a koristi dokazanim.
11. Oni koji su uključeni u školu doživljavaju razvojni put škole od različitih do zajedničkih vrijednosti obogaćujući.
12. Rukovodstvo škole, nastavnici i učenici nerado odustaju od toga da budu deo školske zajednice.
13. Roditelji podržavaju školu.
14. Škola je usidrena u selu ili susedstvu.
15. Uprava škole, nastavnici, učenici i njihovi roditelji uglavnom su zadovoljni aktivnostima i ambijentom u školi.
16. Rukovodstvo škole, nastavnici, učenici i njihovi roditelji smatraju da se njihove razlike shvataju ozbiljno.
17. Postoje pozitivne povratne informacije o sposobnosti škola da rade zajedno kao zajednica.

Tema o kvalitetu 8: Interna saradnja

Područje kvaliteta: B. Škola kao mikro zajednica

Osnovno shvatanje:

Interna školska saradnja obuhvata sve ono što rukovodstvo škole, nastavnici i ostalo školsko osoblje (terapeuti, socijalni radnici na nivou škole, osoblje za održavanje škole, sekretarijat škole itd.) rade u parovima, grupama ili zajedno da bi postigli ciljeve škole čija primjena zahtijeva saradnju. Uvježbana saradnja je preduslov za visok kvalitet školskih obrazovnih procesa, za efikasnu komunikaciju sa spoljnim svijetom i za dobrobit svih u školi.

Cilj je škola čiji članovi saraduju i međusobno komuniciraju na način na koji :

- se pruža podrška pojedincima u izvršavanju svojih zadataka,
- se jača kapacitet i učinak škole, i
- kvalitet i profil cijele škole se neprestano razvijaju

Tema o kvalitetu br. 8: Saradnja sa školama		
Svakodnevna praksa: 9 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 14 deskriptora	Uticao: 13 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 8: "Saradnja unutar škole" - dio je drugog područja kvaliteta (Škola kao mikro zajednica) podržava unutrašnju saradnju kao preduslov za visokokvalitetne školske procese.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

9 Deskriptora:

1. U školi se odvija živahna razmjena.
2. Vrijeme je posvećeno i odgovarajuće procedure i instrumenti za internu saradnju i komunikaciju u školi se utvrđuju i primjenjuju, na primjer:
 - konferencije, konvencije, sastanci timova
 - tematske, privremene ili stalne radne grupe
 - «interdisciplinarne» radne grupe (npr. nastavnici i terapijski stručnjaci)
 - grupe koje pripremaju umjetničke i muzičke događaje: izložbe, koncerte, pozorište
 - grupe koje pripremaju društvene događaje: projekti u zemljama u razvoju, ekološki projekti, roditeljske večeri
3. Saradnja unutar škole zasniva se na obavezujućim pravilima.
4. Radne grupe imaju zaduženja ili opise zadataka.
5. Kršenje dogovorenih pravila saradnje se utvrđuje i rješava.
6. Rezultati ocjenjivanja statusa evidentiraju se u pisanoj formi (zapisnici) i koriste se za rad na školskom programu. Po potrebi, dovode do promjena u praksi (odluke o sprovođenju, propisi itd.).
7. Rukovodstvo škole, nastavnici i ostalo osoblje prepoznaju važnost interne školske saradnje i pažljivo je planiraju.
8. Identifikuju se, raspravljaju i otklanjaju nedostaci u kompetencijama nastavnog kadra:
 - Ne mora svako da bude spreman da može sve.
 - Nedostaci u kompetencijama zatvaraju se individualnim ili institucionalnim daljim usavršavanjem.
9. Razvijena su i dostupna organizaciona znanja i vještine (knowhow) za djelotvornu i efikasnu praksu uspješne školske interne saradnje (npr. dalja obuka u ovoj oblasti, opisi najvažnijih procesa).

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

14 Deskriptori

1. Spremnost za obavezujućom internom školskom saradnjom je od suštinske važnosti u izjavi o misiji ili je sadržana u principima upravljanja.
2. Sadržaj i odgovornosti različitih oblika interne školske saradnje definisani su na obavezujući način.
3. Komunikacioni i informativni procesi su jasno definisani.
4. Rješavanje konflikata postoji prema potrebi, uključujući školsku upravu, nastavnike, ostale zaposlene u školi, učenike, roditelje i školsku upravu u skladu sa njihovim pozicijama.
5. Propisi i dogovori o internoj školskoj saradnji i komunikaciji poznati su ljudima koji rade u školi i oni ih podržavaju.
6. Stalno unapređivanje interne školske saradnje pitanje je od značaja za sve uključene.
7. Škola obezbjeđuje potrebne strukture i vrijeme za:
 - Dokumentaciju važećih propisa i procesa
 - Infrastrukturu za sastanke
 - Eksterne stručne savjete radnim grupama ako je potrebno
 - Prostorije i radni materijal za timski i grupni rad
8. Školsko ponašanje prepoznaje i nagrađuje rukovodstvo škole.
9. U školi se radi na građenju kulture povratnih informacija i povjerenja.
10. Ljudi koji rade u školi podržavaju jedni druge u vezi sa pitanjima nastave, obrazovanja i organizacije škole.
11. Postoji zajednički školski program.
12. Ljudi koji rade u školi pokušavaju da stvore participativnu školu pomoću škole za profesionalnu saradnju, u kojoj učenici i njihovi roditelji takođe igraju formativnu ulogu.
13. Škola koja učestvuje zahtijeva da rukovodstvo škole, nastavnici i ostalo školsko osoblje (uključujući učenike i njihove roditelje) postave socijalna i moralna pravila.
14. Vrijednosti i stavovi koji se doživljavaju u školi su usklađeni

Dimenzija C: Uticaj

13 Deskriptora

1. Rukovodstvo škole i nastavno osoblje otvoreno i redovno razgovaraju i preispituju efekte interne školske saradnje.
2. Rezultati se diferenciraju i dosljedno obrađuju u radnim grupama te dalje razvijaju.
3. Prilagođavanja ili mjere dokumentuju se za učesnike na razumljiv način.
4. Interna saradnja u školama prepoznata je kao suštinska u razvoju stručnosti i kvaliteta škole (ankete) i u skladu s tim je podržavaju učesnici.
5. Nivo zadovoljstva poslom je visok.
6. Predavanje se smatra važnim dijelom timskog zadatka.
7. Većina nastavnika potvrđuje poboljšanje sopstvenog kvaliteta nastave (ankete).
8. Prekidi i/ili poteškoće u internoj saradnji u školi i komunikaciji shvataju se ozbiljno.
9. Postižu se zajednički dogovori o pedagoškim i didaktičkim pitanjima, kao i o organizacionim pitanjima i pitanjima osoblja.
10. Saradnja unutar škole je korisna.
11. Nastavnici i učenici vole da provode vrijeme u školi, (uglavnom) su zadovoljni predavanjem ili učenjem.
12. Rukovodstvo škole, nastavnici i drugi zaposleni u školi uglavnom su zadovoljni njihovom internom saradnjom u školi.
13. Motiviraju upravu škole, nastavnike i ostale zaposlene da njihove lične prednosti budu prepoznate i da njihove resurse koriste drugi.

Tema o kvalitetu br. 9: Upravljanje školom

Područje kvaliteta: B. Škola kao mikro zajednica

Osnovno shvatanje:

Upravljanje školom je sve što uprava škole čini da bi se škola dobro pripremila u pogledu pedagoških, organizacionih i ljudskih resursa za dalje jačanje njenog profila.

Cilj je škola koja je osmišljena i organizovana na način da :

- uprava škole, nastavnici i stručnjaci dobiju podršku u ispunjavanju zadataka,
- jačanje kapaciteta osoblja za djelovanje i vršenje dužnosti,
- podsticanje i ohrabrivanje učenika u učenju,
- podsticanje roditelja u njihovoj obrazovnoj suodgovornosti i učešću,
- resursi i vještine svih se koriste ciljano i
- kvalitet i profil cijele škole se neprestano razvijaju

Tema o kvalitetu br. 9: Upravljanje školom		
Svakodnevna praksa: 15 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 11 deskriptora	Utjecaj: 15 deskriptora

Tema o kvalitetu 9: "Upravljanje školom" - dio je drugog područja kvaliteta (Škola kao mikro zajednica), podržava razvoj pedagoških, organizacionih i ljudskih resursa za dalje jačanje profila škola.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

15 Deskriptori:

1. Direktori svoje upravljanje zasnivaju na ličnoj viziji škole, na idejama vodiljama koje podržava nastavno osoblje i na principima upravljanja.
2. Direktori provode značajan dio svog radnog vremena rješavajući pitanja razvoja osoblja i timova, kao i razvoja škole i nastave.
3. Direktori delegiraju zadatke kako bi imali dovoljno vremena i pažnje za svoje glavne zadatke.
4. Oni prate i provjeravaju ispunjavanje zadataka u školi i ocjenjuju rezultate (upotreba različitih oblika ocjenjivanja i vrednovanja).
5. Obezbeđuju razumnu i pravičnu raspodjelu zadataka osoblja: aktivno upravljanje resursima zasnovano na prednostima, talentima i posebnim znanjima.
6. Direktori uključuju zainteresovane ljude u donošenje odluka (upotreba instrumenata participativnog upravljanja, organizovanje različitih oblika učešća, poput zastupanja nastavnika, savjeta učenika, savjeta roditelja itd.).
7. Razredne starješine osiguravaju jasnu i transparentnu komunikaciju i koriste sredstva komunikacije koja su prikladna svima.
8. Razredne starješine sistematski preispituju i optimizuju svoje prakse upravljanja i instrumente upravljanja.
9. Direktori se pristupaju pitanjima socijalnih razlika (pol, nacionalnost, socijalno-ekonomsko poreklo) i razmatraju ih.
10. Direktori znaju kako i gdje žele da vode školu, to mogu da saopštavaju i primjenjuju u kratkom, srednjem i dugom roku.
11. Stil upravljanja direktora karakteriše jasna menadžerska odgovornost.
12. Direktori postavljaju prioritete, omogućavaju ciljno orijentisane odluke i osiguravaju njihovo izvršavanje.
13. Svjesni su visokih komunikacionih zahtjeva.
14. Redovno prolaze dalju obuku o menadžerskim pitanjima.
15. Imaju pogodne ideje o tome kako se budućnost može oblikovati i kako se problemi mogu rješavati.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

11 Deskriptori

1. Izrađuju se, prihvataju i primjenjuju dokumenta koja se odnose na upravljanje i planiranje: pedagoške smjernice, principi upravljanja i organizacije, školski program, godišnje planiranje.
2. Definisana su i objavljena prava i dužnosti uprave škole, nastavnika i učenika.
3. Postoje postupci i instrumenti za internu i eksternu školsku komunikaciju (propisi za unutrašnju saradnju; poslovnici za slučajeve pritužbi ili konflikata; postoje procedure, pravila i instrumenti za upravljanje kadrovima).
4. Organizacija upravljanja je jasno regulisana (organizaciona šema, šema funkcija, specifikacija zadataka i zahtjeva; opisi poslova; opis važnih procedura ili procesa; relevantni propisi i koncepti).
5. Kroz interne procedure kvaliteta (npr. interna evaluacija škole, grupe kvaliteta), uprava škole provjerava obavezujuću prirodu i efikasnost ovih propisa i po potrebi ih optimizuje.
6. Putevi donošenja odluka, funkcije, uloge, odgovornosti i nadležnosti su jasno opisani, poznati svim uključenim stranama i poštuju se.
7. Direktori održavaju otvorenu informacionu politiku i interno i eksterno (konkretni ciljevi škole se aktivno saopštavaju; mogu se pregledati rasporedi i akcioni planovi projekata i planova; saopštava se način kontrole rezultata).
8. Direktori se bave problemima i konfliktima i intervenišu u skladu sa situacijom i pojedincem.
9. Direktori stimulišu procese učenja i dalje obrazovanje za cijelu školu.
10. Direktori obezbeđuju neophodne finansijske i ljudske resurse.
11. Direktori djeluju po principima upravljanja i primjenjuju ih.

Dimenzija C: Uticaj

15 Deskriptora

1. Uprava škole zna da kvalitet škole stoji ili pada sa kvalitetom nastavnika i drugog osoblja. Njeguje podjednako zahtjevan i zahvalan odnos prema njima.
2. Nastavnici i drugo osoblje znaju da je kvalitet upravljanja školom presudan za održavanje i razvoj kvaliteta škole.
3. Školski program (i uključujući i izvještaj o njemu) poznat je školskoj upravi, nastavnicima, ostalim zaposlenima, učenicima i njihovim roditeljima.
4. Direktori efikasno organizuju i upravljaju svojom školom i čuvaju resurse.
5. Oni periodično preispituju efikasnost svojih upravljačkih akcija: anketa, mjera prilagođavanja u oblasti upravljanja itd.
6. Razmišljaju o svom doprinosu ostvarivanju ciljeva i iz toga izvode vjerodostojne zaključke.
7. Povremeno se vrši interna provjera u školi kako bi se osiguralo ostvarivanje postavljenih ciljeva.
8. Nastavnici i drugo osoblje škole doprinose ostvarivanju ciljeva prema svojim potencijalima.
9. Uvjereni su da njihov doprinos ima pozitivan uticaj na upravljanje i kreiranje dobre škole.
10. Otvoreni su za nova dešavanja, ali pažljivo ispituju njihovu izvodljivost.
11. Koriste individualno dogovorene mogućnosti daljeg obrazovanja.
12. Nastavnici, ostalo osoblje škole i učenici motivisani su u svom radu.
13. Učenici i roditelji doživljavaju i smatraju upravu škole kao profesionalnu.
14. Učenici i roditelji su zadovoljni školom, posebno u pogledu atmosfere u školi, nastavnih metoda, kulture učenja i postignuća, usluga pružanja podrške.
15. Učenici i roditelji su voljni i motivisani da školu vide kao mikro zajednicu.

Tema o kvalitetu br. 10: Eksterni kontakti

Područje kvaliteta: B. Škola kao mikro zajednica

Osnovno shvatanje:

Održavanje eksternih kontakata uključuje sve ono što uprava škole, nastavnici i, u zavisnosti od propisa, drugi akteri škole rade u oblasti informisanja i komunikacije „na operativnom nivou“ u školskom okruženju. Pored roditelja (up. saradnja u području kvaliteta sa roditeljima) - kao najvažnijim školskim partnerima u školi - ovaj rad sa javnošću i umrežavanjem uključuje i škole za učenike, kompanije za obuku, partnerske škole, specijalne kancelarije (podrška mladima i porodici, otvoren rad mladih, prevencija bolesti zavisnosti itd.), udruženja, roditeljske organizacije, organizacije stranaca, organizacije za podršku školama (ustanove socijalnog obrazovanja), dnevni centri, službe podrške u obavljanju zadataka itd.) ili Učiteljske fakultete, a po potrebi i zajednicu ili okruženje.

Cilj je stvaranje okruženja u školi

- zbog jačanja razumijevanja zabrinutosti škole,
- zbog promovisanja identifikovanja sa školom i podrške školi i njenim problemima
- da škola dobije atraktivan profil i pozitivan imidž

Tema o kvalitetu br. 10: Eksterni školski kontakti		
Svakodnevna praksa: 8 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 10 deskriptora	Uticaj: 12 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 10: "Eksterni školski kontakti" - dio je drugog područja kvaliteta (Škola kao mikro društvo) i podržava stvaranje okruženja u školi koje osnažuje razumijevanje za probleme škole.

Dimenzija A: Praksa

8 Deskriptora:

1. Učesnici u školi dijele zadatke u skladu sa svojim odgovornostima, sposobnostima i resursima; međutim, uprava škole je odgovorna za održavanje eksternih kontakata.
2. Uprava škole može delegirati pojedinačne zadatke. Predstavnici imaju jasna zaduženja.
3. Uprava škole koristi razna sredstva za očuvanje eksternih kontakata.
4. Eksterne (i interne) informacije su relevantne i zanimljive i pružaju se jasne informacije o važnim sadržajima i događajima.
5. Prikupljaju se periodične informacije: školski bilten, internet stranica, brošura, pismo roditeljima itd.
6. Čak i u vanrednim situacijama, škola je u stanju da komunicira sa spoljnim svijetom.
7. Eksterne odnose karakteriše spremnost za pružanje transparentnih, vjerodostojnih informacija, pokazuje iskreno interesovanje za partnera spremnost za dijalog.
8. Predstavnici odgovorni za održavanje eksternih kontakata prolaze odgovarajuću obuku.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

10 Deskriptora

1. Škola ima pisani koncept održavanja eksternih kontakata (koncept komunikacije) i primjenjuje ga na obavezujući način.
2. Koncept komunikacije se redovno pregleda i prilagođava.
3. Postoje procedure i instrumenti za održavanje eksternih kontakata.
4. Škola ima dokumentaciju o relevantnim partnerima.
5. Očuvanje eksternih kontakata uvršteno je u školsku izjavu o misiji i/ili školskom programu.
6. Definišu se i saopštavaju odgovornosti za pojedinačne zadatke u oblasti informisanja i komunikacije.
7. Vrijeme, finansijski i kadrovski resursi za održavanje eksternih kontakata su utvrđeni i poznati.
8. Uprava škole očuvanje eksternih odnosa smatra važnim upravljačkim zadatkom.
9. Za školu je važno da partnere uključuje u časove i školske projekte kada se za to ukaže prilika.
10. Održavaju se dobri kontakti sa lokalnim medijima.

Dimenzija C: Uticaj

12 Deskriptora

1. Škola koristi svoje eksterne kontakte i sistematski dobija povratne informacije iz svog okruženja, razmišlja o njima i koristi ih kao dio svog razvoja kvaliteta.
2. Škola ima mrežu odnosa sa spoljnim partnerima koja odgovara profilu škole.
3. Učenici spoljne kontakte smatraju zanimljivim i prirodnim i od njih mogu imati koristi.
4. Škola čuva svoje eksterne kontakte na način da spoljni partneri svoje učešće doživljavaju kao relevantno za školu i da su spremni za kontinuirano zalaganje (duža partnerstva, zanimljiva mreža kontakata).
5. Nastavnici uključuju školsko okruženje u svoje časove, na primjer putem izleta i obilazaka, istraživanjem stručnih oblasti
6. Učenici doživljavaju profesionalnu praksu i kontakte kao podršku. Oni su sposobniji da donesu osnovanu odluku o svojoj budućoj profesionalnoj ili akademskoj karijeri tokom posljednje obavezne školske godine.
7. Roditelji poznaju i cijene napore umrežavanja škole sa okruženjem i podržavaju je u tome.
8. Učenici se pozitivno izražavaju o susretima sa ljudima i institucijama izvan škole, jer proširuju školsko znanje i obogaćuju svoj sadašnji i budući život.
9. Nastavnici prepoznaju obrazovni značaj eksternih kontakata.

Tema o kvalitetu br. 11: Obezbjedenje i razvoj kvaliteta

Područje kvaliteta: B. Škola kao mikro zajednica

Osnovno shvatanje:

Obezbjedenje i razvoj kvaliteta škole je sve što uprava škole, nastavnici i drugo školsko osoblje čine da bi procijenili kvalitet škole i nastave i da bi je kontinuirano i na ciljno orijentisan način unapređivali, što podrazumijeva: razjašnjavanje i postavljanje ciljeva, izvođenje i planiranje mjera, sprovođenje mjera, provjera ostvarenja ciljeva, osmišljavanje daljih mjera po potrebi odnosno postavljanje novih ciljeva (u smislu tzv. kruga kvaliteta). U okviru obezbjedenja i razvoja kvaliteta, oni koji su uključeni u školu stižu potrebna upravljačka znanja za sopstveno ispunjavanje zadataka i čine svoje rezultate rada vidljivim iznutra i spolja (odgovornost).

Cilj je da postoji sistem upravljanja kvalitetom škole koji

- pomaže u održavanju razvoja škole i nastave na kontinuiran i efikasan način,
- efikasno uklanja nedostatke kvaliteta i
- pruža vjerodostojan dokaz kvaliteta kako interno tako i eksterno.

Tema o kvalitetu br. 11: Obezbjedenje i razvoj kvaliteta

**Svakodnevna praksa:
13 deskriptora**

**Institucionalno uređivanje:
14 deskriptora**

**Uticao:
10 deskriptora**

Tema o kvalitetu br. 11: "Osiguranje i razvoj kvaliteta" - dio je drugog područja kvaliteta (Škola kao mikro zajednica) i podržava procjenu kvaliteta škole i nastave i njihovo kontinuirano unapređivanje.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

13 Deskriptora:

1. Oni koji čine dio škole redovno dobijaju povratne informacije iz različitih izvora (od učenika, kolega, uprave škole, roditelja, čuvara škole, itd.) o svojim praksama.
2. Primjenjuju se principi, postupci i instrumenti povratnih informacija koje podstiču razvoj.
3. Pohvale i ocjenjivanje zaposlenih se redovno sprovode.
4. Oni koji čine dio škole redovno vrše interne procjene.
5. Učesnici škole pokušavaju da pažljivo razjasne početnu situaciju, identifikuju i dokumentuju razvojne trendove i primjenjuju povezane razvojne korake; rezultati eksternih vrednovanja pažljivo se vrednuju.
6. Zainteresovane strane u školama primjenjuju instrumente i procedure za prikupljanje, analizu i tumačenje podataka i povratne informacije o rezultatima.
7. Uprava škole obezbjeđuje potrebne (moguće spoljne) resurse: npr. Podršku u razvoju instrumenata, sprovođenju anketa, vrednovanju rezultata ili sprovođenju mjera.
8. Postoji transparentan postupak koji osigurava da se deficiti u kvaliteta identifikuju i efikasno urede.
9. Na početku procesa evaluacije, oni koji su uključeni u školu bivaju obaviješteni o tome šta se dešava sa prikupljenim podacima, u kom obliku se obrađuju i tumače i kako se zaključci donose i sprovode.
10. Uprava škole je sposobna za upravljanje kvalitetom, smatra ga važnim upravljačkim zadatkom i može na razumljiv način da objasni koncept kvaliteta škole.
11. Uprava škole i nastavnici poznaju principe, instrumente i postupke prakse povratnih informacija koja podstiče razvoj.
12. Uprava škole i nastavnici prihvataju, cijene i koriste povratne informacije kao sredstvo za kontinuirano poboljšanje učinka na individualnom i školskom nivou.
13. Zaposleni kojima su povjereni zadaci razvoja kvaliteta upoznati su sa efikasnim procedurama i instrumentima. Oni su u stanju da ih na odgovarajući način primijene na situaciju.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

14 Deskriptori

1. Vodeći zahtjevi za kvalitetom su fiksni i prihvaćeni u okviru svoje valjanosti.
2. Škola ima konsolidovanu predstavu o tome kako sistematski preispituje i razvija kvalitet škole i nastave (koncept kvaliteta).
3. U školskom programu ili godišnjem planiranju prepoznaju se aktivnosti koje se odnose na pregled i dalji razvoj kvaliteta škole i nastave.
4. Uprava škole i nastavnici znaju svoje zadatke, kompetencije i odgovornosti u oblasti upravljanja kvalitetom.
5. Ritam, postupci, učešće, posvećenost i pokazatelji uspjeha za praksu povratnih informacija, vrednovanje i mjerenje učinka definisani su i poznati školskim zainteresovanim stranama.
6. Pored institucionalnih smjernica, postoji i individualni opseg djelovanja kojim se na adekvatan način odgovara trenutnim potrebama.
7. Definisan je „suverenitet podataka“: Jasno je ko ima kakve podatke i u kom obliku i ko je kome odgovaran.
8. Rezultati istraživanja i mjere izvedene iz njih su dokumentovani.
9. Uprava škole pokreće i podržava kvalitetni školski i individualni rad.
10. Postoje definisani vremenski okviri za interno upravljanje kvalitetom škole (npr. različiti oblici sastanaka kolega za razmjenu, međusobne opservacije itd.).
11. Zaposleni kojima su povjereni zadaci razvoja kvaliteta mogu da prođu odgovarajuću dalju obuku.
12. Dobijaju dovoljno raspoloživog vremena za izvršenje ovih zadataka.
13. Uprava škole obezbjeđuje da se pitanja kvaliteta škole i nastave redovno adresiraju.
14. Ambijent u školi omogućava onima koji su dio škole da otkriju nedostatke u kvalitetu („rizike kvaliteta“) u svom radu i da zatraže podršku ili da riješe „rizike kvaliteta“ među kolegama.

Dimenzija C: Uticaj

10 Deskriptora

1. Nastavnici mogu na primjerima ilustrovati efekte mjera poboljšanja na sopstvenu praksu.
2. Osoblje za održavanje škole, uprava škole, nastavnici i drugi zaposleni u školi mogu pokazati efekte na kvalitet škole i nastave.
3. Uprava škole, nastavnici i drugi zaposleni u školi pravilno procjenjuju rad internog obezbjeđenja i razvoja kvaliteta škole; smatraju ga korisnim bez precjenjivanja.
4. Prikuplja se samo ono što je potrebno ili što se može promijeniti. Ne proizvode se „groblja podataka“.
5. Rezultati internih i eksternih evaluacija koriste se ciljano sprovođenjem mjera izvedenih iz njih.
6. Škola unapređuje znanje o svojim prednostima i nedostacima.
7. Učenici, roditelji, nastavnici i uprava škole uvjereni su da se njihove povratne informacije čuju i koriste za poboljšanje prakse.
8. Osoblje za pružanje njege u školi, kao i učenici i njihovi roditelji zadovoljni su kvalitetnim upravljanjem školom.
9. Osoblje za pružanje njege u školi, kao i učenici i njihovi roditelji doživljavaju školu kao instituciju koja daje značajnu vrijednost kvalitetu i preuzima efikasne mjere za kontinuirano unapređivanje.
10. Uprava škole i nastavnici smatraju da je napor za interno upravljanje kvalitetom škole odgovarajući. Zadovoljni su rezultatima.

3. Područje kvaliteta C: Međusektorske teme

Međusektorske teme (Područje kvaliteta C) se dijele na tri glavne teme u vezi sa kvalitetom:

12. Inkluziju
13. Saradnju sa roditeljima
14. Jednakost

Za samoevaluaciju ili eksternu evaluaciju, bira se i vrednuje najmanje jedna od tri teme kvaliteta iz ovog područja kvaliteta C.

Kroz ovo područje vrednuju se međusektorske teme škole. Njih treba da uzmu u obzir i nastavnici kao i uprava škole.

Tema o kvalitetu br. 12: Inkluzija

Područje kvaliteta: C. Međusektorske teme

Osnovno shvatanje:

Usluge inkluzije uključuju sve ono što nastavnici, drugi stručnjaci i škola čine da bi zadovoljili potrebe učenika sa posebnim obrazovnim potrebama. Dodatna podrška i ohrabrenje namijenjena je djeci i mladima koji imaju izražene poteškoće u pogledu kognitivno-metakognitivnog učenja, emocionalno-motivacionog stanja ili socijalno-interaktivnog ponašanja, kao i onima koji nedovoljno vladaju jezikom na kojem se obavlja nastava ili koji su uočljivi po svojim posebnim talentima.

Cilj je podržati učenike sa posebnim obrazovnim potrebama na način da oni

- otkriju i razviju njihov individualni potencijal za učenje,
- se integrišu u školsku i odjeljenjsku zajednicu, da se tamo osjećaju prijatno i
- da, kad god je to moguće, mogu da pohađaju nastavu u redovnoj učionici (integrativno unapređenje).

Tema o kvalitetu br. 12: Inkluzija		
Svakodnevna praksa: 10 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 11 deskriptora	Uticaj: 8 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 12: "Inkluzija" - dio je trećeg područja kvaliteta (međusektorske teme) i podržava sve mjere za zadovoljavanje potreba učenika sa posebnim obrazovnim potrebama.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

10 Deskriptora:

1. Škola raspoređivanje ponuda podrške zasniva na potrebama učenika i njihovih roditelja.
2. Nastavnici obezbjeđuju časove koji se razlikuju prema potrebama (npr. individualni planovi podrške, privremeno učenje i grupe za izvođenje, raspoređivanje u posebne razrede).
3. Nastavnici organizuju nastavu na integrativni način. Učenici su shvaćeni u skladu sa njihovim posebnim obrazovnim potrebama i mogu da prate nastavu.
4. Škola i nastavnici koncentrišu svoje aktivnosti na jačanje integracije u školi (uvedeni su postupci i instrumenti za promociju integracije i prepoznavanje i rješavanje socijalnih poteškoća, ugrađene su interne i međuodjeljenjske mogućnosti).
5. Nastavnici koriste pogodne instrumente za individualnu procjenu statusa učenja i razvoja (dijagnostika) i za planiranje podrške.
6. Nastavnici uključuju učenike, roditelje i, ako je potrebno, druge nastavnike i stručnjake kako bi razgovarali i utvrdili ciljeve i planove promocije usmjerene na učenike.
7. Nastavnici rade zajedno u školi i razmjenjuju relevantna iskustva i nalaze.
8. Učenici, roditelji, nastavnici i, ako je potrebno, drugi stručnjaci sastaju se na institucionalizovanim diskusijama (diskusija o lokaciji škole).
9. Razgovara se o fizičkim, psihološkim i socijalnim poteškoćama učenika, zajednički se definišu i vrednuju obećavajuće mjere.
10. Škola ima znanje i vještine da zadovolji obrazovne potrebe učenika sa posebnim obrazovnim potrebama (odgovarajući didaktički i metodološki aranžmani) i da promoviše integraciju svih učenika.

Dimenzija B: Institucionalna integracija

11 Deskriptora

1. Podrška i podsticanje učenika sa posebnim pedagoškim potrebama uređeni su kao obavezujući na nivou škole.
2. Promocija integracije u školi regulisana je na obavezujućem osnovu.
3. Sa ishodima i planovima se upoznaju oni koji su uključeni.
4. Postizanje rezultata se prati na transparentan način.
5. Za pružanje posebne podrške se angažuju stručnjaci za specijalno obrazovanje.
6. Po potrebi se mogu formirati posebna odjeljenja.
7. Nastavnicima je omogućen rad na timskom osnovu.
8. Po potrebi, škola omogućava korišćenje raznih terapeutskih usluga (audio pedagogija, logopedija, psihomotorne vještine, psihoterapija).
9. Sa ponudama školske psihološke službe, školskog centra za socijalni rad i savjetovališta upoznati su učenici, njihovi roditelji i nastavnici.
10. Za nastavnike, školsku upravu i čuvare u školi, podrška i promocija učenika sa posebnim obrazovnim potrebama je na vrhu prioriteta.
11. Nastavnici, uprava škole i čuvari u školi svjesni su značaja škole u posebnoj podršci i integraciji učenika sa posebnim obrazovnim potrebama.

Dimenzija C: Uticaj

8 Deskriptora

1. Škola redovno provjerava da li su posebne usluge podrške usmjerene na ciljeve i da li su instrumenti i postupci za dijagnostiku i planiranje individualne podrške efikasni.
2. Škola prilagođava svoje posebne usluge podrške trenutnim potrebama, instrumentima i postupcima trenutnom znanju.
3. Redovno ocjenjivanje se vrši sa svim uključenim stranama.
4. Redovno se bilježi u kojoj su mjeri svi učenici integrisani u školu. Uvode se odgovarajuće mjere za integraciju škole.
5. Učenici ostvaruju ciljeve utvrđene nastavnim planom i programom ili pojedinačne ciljeve učenja ut-

- vrđene pojedinačnim planom podrške.
6. Roditelji učestvuju u sprovođenju planova razvoja.
 7. Uključene strane smatraju da je napor koji se ulaže u pružanje posebne podrške i podsticanje, kao i u saradnju, adekvatan.
 8. Učenici sa posebnim obrazovnim potrebama i njihovi roditelji izražavaju pozitivno mišljenje o podršci, podsticanju i smjernicama koje pruža škola.

Tema o kvalitetu br. 13: Saradnja sa roditeljima

Područje kvaliteta: C. Međusektorske teme

Osnovno shvatanje:

Saradnja sa roditeljima je opisana kao sve što uprava škole, nastavnici i, u zavisnosti od propisa, drugi akteri škole, čine da bi uspostavili ili održali uzajamno koristan odnos sa roditeljima ili starateljima svojih učenika

- na nivou pojedinca, odjeljenja ili škole, prema potrebi.

Cilj je, u pogledu optimalne podrške, obrazovanja i obuke školske djece :

- pružiti osnov za međusobno konstruktivnu saradnju škola i roditelja,
- redovno obavijestiti roditelje u vezi sa namjerama i aktivnostima škole ili odjeljenja svog djeteta da ih i na taj način zainteresuju za školu,
- organizovanje učešća roditelja na način da roditelji mogu da pruže podršku svom djetetu u učenju i aktivnom učešću u školovanju što je više moguće, i
- koordinacija ili definisanje uloga i odgovornosti, prava i dužnosti na način usmjeren na cilj.

Tema o kvalitetu 13: Saradnja sa roditeljima		
Svakodnevna praksa: 10 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 10 deskriptora	Uticaj: 16 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 13: "Saradnja sa roditeljima" - dio je trećeg područja kvaliteta (međusektorske teme) i podržava sve mjere za uspostavljanje ili održavanje obostrano korisnih odnosa sa roditeljima ili starateljima njihovih učenika

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

10 Deskriptora:

1. Uprava škole i nastavnici koriste različite i odgovarajuće oblike informisanja i održavaju kontakt sa roditeljima (redovni razgovori između roditelja, učenika i nastavnika, roditeljski događaji u odjeljenju i na nivou škole, dani i sedmice roditeljskih posjeta, cirkularna i tematska pisma roditeljima / onlajn informacije na školskoj internet stranici na potrebnim jezicima, instrumenti za sistematsku procjenu potreba i zadovoljstva roditelja, službe roditeljskog obrazovanja, organi za učešće roditelja).
2. Roditeljima je omogućeno da sarađuju i učestvuju kroz različite postupke: ankete, glasanje, odbori roditelja itd.
3. Događaji za uspostavljanje kontakata se nude roditeljima novih učenika.
4. Projekti koji su vezani za školu, učionicu ili časove izvode se uz učešće roditelja.
5. Uprava škole nudi vrijeme za konsultacije roditelja.
6. Uprava škole, nastavnici i, po potrebi, drugi učesnici u školi (npr. školski socijalni rad) počinju da komuniciraju sa roditeljima u ranoj fazi ako učenici pokazuju probleme u ponašanju ili poteškoće u učenju.
7. Iskustva pojedinih nastavnika (studije slučaja) služe kao povod za razmišljanje i razgovore sa roditeljima.
8. Održavaju se okrugli stolovi i razgovori u školi sa svim učesnicima.
9. Posebna pažnja posvećuje se saradnji sa roditeljima koji koriste strani jezik te roditeljima nižeg stepena obrazovanja: govori se na lako razumljivom jeziku, uz prevođenje osnovnih informacija (uz pomoć prevodilaca).
10. Uprava škole, po potrebi, konsultuje neutralne moderatore i/ili međukulturne medijatore.

Dimenzija C: Institucionalno uređivanje

10 Deskriptori

1. Opisuju se procesi, uloge i sadržaji saradnje sa roditeljima za svako dijete pojedinačno, na nivou odjeljenja i opšteg učešća roditelja (npr. u smjernicama)
2. Institucionalizovano učešće roditelja uređuje se statutom organizacije (savjet roditelja, forum roditelja, roditeljski sastanak, itd.).
3. Regulisanje odnosa sa roditeljima koji odbijaju saradnju je uređeno.
4. Uprava škole i nastavnici sistematski provjeravaju saradnju sa roditeljima kako bi je dalje razvijali.
5. Uprava škole pruža podršku nastavnicima kod saradnje sa roditeljima.
6. Škola ima dovoljno resursa za ovaj centralni komunikacijski zadatak: infrastrukturu, finansije, dalje obrazovanje, savjete, specijalističku literaturu itd.
7. Osoblje za održavanje škole, uprava škole i odbori roditelja podržavaju jedni druge u izvršavanju svojih zadataka.
8. Komunikacija i saradnja sa roditeljima zadovoljavaju socijalne, socio-kulturne i interkulturalne potrebe škole.
9. Nastavnici kontakt sa roditeljima smatraju neophodnim dijelom svoje profesionalne misije i dijelom žive školske kulture.
10. Roditelji cijene kontakt sa nastavnicima kao dosljedno i korisno sredstvo ostvarivanja odgovornosti roditelja za obrazovanje.

Dimenzija C: Uticaj

16 Deskriptora

1. Mjere školskog razvoja pokazuju poboljšanje u komunikaciji sa roditeljima i u njihovoj spremnosti da učestvuju.
2. Posvećeni roditelji dobijaju priznanje.
3. Saradnja škole i roditelja ispunjava zajedničke potrebe.
4. Komunikacija i saradnja između različitih odbora (njega u školi, školska konferencija i odbor roditelja) funkcionišu nesmetano.
5. Uprava škole i nastavnici poštuju propise i dogovore sa roditeljima.
6. Roditelji su svjesni mogućnosti učešća i koriste ih.
7. Roditelji se informišu o tome šta se dešava u školi.
8. Saradnju škole i roditelja karakteriše zajedničko razumijevanje uloga kao i povjerenje, pravičnost, uzajamno prihvatanje i posvećenost.
9. Povećava se zainteresovanost roditelja i njihovo aktivno učešće.
10. Učešće roditelja ima primjetno pozitivan uticaj na događaje u školi.
11. Osnažen je osjećaj zajedničke odgovornosti učesnika škole i roditelja za obrazovanje i obrazovanje djece i mladih.
12. Smanjuje se broj primjedbi roditelja.
13. U slučaju sukoba razlike se rešavaju. Postoji proceduralni koncept koji je dostupan svima koji su u pitanju.
14. Roditelji smatraju da su saradnja i njihovo učešće korisni i značajni.
15. Učenici osjećaju da ih ozbiljno shvataju i podržavaju nastavnici i roditelji.
16. Povratne informacije o saradnji su uglavnom pozitivne.

Tema o kvalitetu 14: Jednakost

Područje kvaliteta: C. Međusektorske teme

Osnovno shvatanje:

Ravnopravnost polova za djevojčice i dječake, kao i za žene i muškarce, uključuje sve ono što uprava škole i nastavnici posebno čine kako bi ljudi postali svjesni i u svojim postupcima promijenili stereotipne rodne slike i obrasce, kao i rodno diskriminatorno ponašanje. Preduslov i sredstvo za to je sposobnost onih koji su uključeni u školu da prepoznaju rodne aspekte u svojim zadacima i oblastima djelovanja i da se njima bave na rodno orijentisan način.

Cilj je garantovati jednake mogućnosti za učešće svima koje rade u školi, bez obzira na njihov pol, i osigurati da svi učenici dobiju optimalnu podršku za svoje predmetne i interdisciplinarnе kompetencije.

Dugoročno gledano, ovim se želi postići stvarna jednakost između djevojčica i dječaka ili žena i muškaraca u školi i društvu.

Tema o kvalitetu br. 14: Jednakost		
Svakodnevna praksa: 12 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 12 deskriptora	Uticaj: 11 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 14: "Jednakost" - dio je trećeg područja kvaliteta (međusektorske teme) i podržava sve mjere kako bi ljudi postali svjesni i promijenili stereotipne rodne slike i obrasce, kao i rodno diskriminatorno ponašanje.

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

11 Deskriptora:

1. Nastavnici omogućavaju djevojčicama i dječacima u odjeljenju da se nose sa rodnim odnosima i zahtjevima za ravnopravnost.
2. Nastavnici podstiču djevojčice i dječake da mijenjaju i diverzifikuju rodne uloge. Učenike podržavaju u donošenju odluka u postupku odabira karijere nezavisno od rodnih stereotipa. Na taj način omogućavaju da učenici imaju raznovrsne životne planove.
3. Na času nastavnici vode računa da korištenje materijala (tekstova, slika) bude uravnoteženo, oslobodeno stereotipne zastupljenosti polova. Žene i muškarci ili djevojčice i dječaci prikazani su u savremenim, raznovrsnim ulogama.
4. Nastavnici ne pripisuju stereotipne epitete talenata, sklonosti i interesa. Oni se suprotstavljaju odgovarajućim samopripisivanjima učenika reagujući u skladu sa situacijom.
5. Nastavnici svjesno biraju mješovite ili rodno odvojene oblike nastave i posebno promovišu sposobnosti djevojčica i dječaka u djelovanju u različitim društvenim formama.
6. Pravila o interakciji s uvažavanjem se dogovaraju na času.
7. Nastavnici i uprava škole intervenišu odmah i odlučno u slučaju seksističkog, rasističkog ili diskriminatorskog ponašanja ili upotrebe neadekvatnog govora u školi.
8. Nastavnici uključuju rodne aspekte u planiranje nastave.
9. Pitanja koja su od važnosti za jednakost predmet su povratnih informacija nastavnog osoblja i učenika.
10. Nastavnici su spremni da se bave rodnim pitanjima.
11. Nastavnici su upoznati sa najvažnijim rezultatima rodnih istraživanja u oblasti obrazovanja.

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

12 Deskriptora

1. Postoje obavezujući dogovori o ravnopravnosti žena i muškaraca odnosno djevojčica i dječaka u izjavi o misiji, statutima ustanove, školskom programu, godišnjim ishodima i u specifikacijama uprave škole i nastavnika, u pogledu rodno osjetljivog jezika, u vezi sa rodnim odnosima u svim funkcijama kao i u odborima i radnim grupama.
2. Postoji koncept za sprovođenje sporazuma u procesu školskog razvoja uz formulisanje ishoda i odgovarajućih redovnih pregleda.
3. Planiraju se i budžetom predviđaju potrebni ljudski i finansijski resursi.
4. Obavezujući ciljevi se razrađuju zajedno i predstavljaju se svim nastavnicima. Dogovori su poznati učenicima i roditeljima.
5. Škola ima specijalističku literaturu i široku kolekciju nastavnih sredstava na temu jednakosti.
6. Materijali koje su izradili pojedinci postaju opšte dostupni.
7. Uprava škole osigurava da se koriste odgovarajući nastavni materijal i spremnici.
8. Uprava škole započinje dalju obuku na temu jednakosti i obezbjeđuje potrebne resurse i okvirne uslove.
9. Uprava škole osigurava da tema ima redovno mjesto u svakodnevnom životu učenika u školama, u razgovorima između kolega i na konferencijama.
10. Principi jednakosti su važni za školu. Proživljavaju se.
11. Škola proživljava kulturu u kojoj se žene i muškarci, dječaci i djevojčice osjećaju prijatno.
12. Muškarci i žene, dječaci i djevojčice osjećaju da im se daju podjednaka podrška i ohrabrenje.

Dimenzija C: Uticaj

12 Deskriptora

1. Rodna ravnopravnost se shvata kao stalan proces mjera koje promovišu jednakost u okviru nastave i organizacionog razvoja.
2. Uprava škole i nastavnici preduzimaju mjere za promovisanje jednakosti.
3. Redovno se prati ostvarivanje rezultata.
4. Interna školska statistika se razvrstava prema polu i predmet je komentara. Odražavaju se promjene tokom godina.
5. Uprava škole i nastavnici su aktivno uključeni u promovisanje jednakosti.
6. Dogovorene mjere se uspješno sprovode i dogovoreni ciljevi mogu biti ostvareni na vrijeme.
7. Većina nastavnika stvaranje klime u učionici i školi koja promoviše jednakost vidi kao priliku i obogaćivanje. Nastavnici su veoma osjetljivi na rodna pitanja.
8. Škola se izvan (roditelji, školska njega) doživljava kao institucija koja promoviše rodnu ravnopravnost.
9. Učenici se osjećaju jednako podržani po pitanju ličnih, socijalnih i stručnih kompetencija.
10. Većina učenika je zadovoljna nastavnim i školskim ambijentom.
11. Nastavnici osjećaju jednaku podršku ličnom i profesionalnom razvoju.
12. Većina nastavnika je zadovoljna uslovima rada i radnom atmosferom.

Dio III: Radni materijali za postupak vrednovanja

1. Upitnici za ostupak vrednovanja

1.1 Upitnik za nastavnike

Vrednovanje u školi – Upitnik za nastavnike

Poštovani nastavnici,

Naša škola vrši vrednovanje. Želimo da saznamo više o tome kako se škola razvija i kako priprema učenike za život u demokratiji.

Zanima nas kako vi kao nastavnik ocjenjujete našu školu i kakva su vaša iskustva.

Fokus naše evaluacije je i nastava i opšta situacija u školi kao mjestu na kojem naši učenici provode mnogo sati, dana i godina svog života zajedno sa vama kao nastavnicima i sa vršnjacima. Naša škola je mjesto žive demokratije i želimo da razvijemo ovaj pristup zajedno sa vama, učenicima i roditeljima.

Molimo vas da ne upisujete imena u upitnik. Sve informacije biće tretirane anonimno.

Molimo vas da vratite upitnik u zatvorenoj koverti.

Hvala vam puno na saradnji.

Ocjena: 1 veoma dobro, 2 dobro, 3 dovoljno, 4 loše, 5 veoma loše, 6 Ne znam

	1	2	3	4	5	6
Ukupno zadovoljstvo						
Klima u mojoj školi je	1	2	3	4	5	6
Način na koji radimo zajedno u ovoj školi je	1	2	3	4	5	6
Saradnja škole i roditelja je	1	2	3	4	5	6
Upravljanje našom školom je	1	2	3	4	5	6
Škola kao mikro zajednica						
Učenici se osjećaju sigurno u školi.	1	2	3	4	5	6
Škola se na stručan način rješava probleme i konflikte unutar učeničkog tijela (nasilje, zavisnost, maltretiranje).	1	2	3	4	5	6
Među učenicima vlada dobra atmosfera.	1	2	3	4	5	6
Naša škola uspijeva da integriše učenike iz različitih socijalnih i kulturnih sredina u školsku zajednicu.	1	2	3	4	5	6
U školi se nastavnici i učenici međusobno odnose sa uvažavanjem.	1	2	3	4	5	6
U školskom timu imamo zajedničke ideje o tome kako promovisati dobar zajednički život u našoj školi.	1	2	3	4	5	6
Pravila se redovno preispituju zajedno sa učenicima kako bi se osiguralo da su adekvatna.	1	2	3	4	5	6
Naša školska pravila su značajna i podržavaju razumijevanje proživljene demokratije.	1	2	3	4	5	6
Pravila koja važe u našoj školi svi nastavnici jedinstveno primjenjuju.	1	2	3	4	5	6

Ako je neko sankcionisan u našoj školi, sankcije su opravdane.	1	2	3	4	5	6
Nastavnici se pridržavaju pravila koja važe u našoj školi	1	2	3	4	5	6
Principi upravljanja školom od strane uprave škole su mi jasno vidljivi u svakodnevnom životu	1	2	3	4	5	6
U ovoj školi se posebne vještine i interesi nastavnog osoblja dobro koriste.	1	2	3	4	5	6
Za svoj rad u školi dobijam priznanje od uprave škole.	1	2	3	4	5	6
Nalazim dobru ravnotežu između opterećenja i zadovoljstva.	1	2	3	4	5	6
O pedagoškim temama se redovno raspravlja na timskim sastancima i u radnim grupama.	1	2	3	4	5	6
U ovoj školi dobijam redovne i pravovremene informacije.	1	2	3	4	5	6
U našoj školi postoji velika spremnost za saradnju.	1	2	3	4	5	6
Konflikte među kolegama rješava uprava škole.	1	2	3	4	5	6
Redovno obavještavam roditelje o napredovanju njihove djece i poteškoćama u učenju.	1	2	3	4	5	6
Obavještavam roditelje o svojim časovima.	1	2	3	4	5	6
Roditelji me cijene.	1	2	3	4	5	6
Učenici mogu da izražavaju mišljenje i učestvuju u odlukama unutar njihovog odjeljenja.	1	2	3	4	5	6
Učenici mogu da daju svoja mišljenja i utiču na pitanja koja su od značaja za njih u okviru cijele škole.	1	2	3	4	5	6
Učešće učenika evidentira se u pisanoj formi u našoj školi i transparentno je za sve učenike.	1	2	3	4	5	6
Nastava i učenje						
Često zadajem teže zadatke učenicima koji imaju najbolje rezultate.	1	2	3	4	5	6
Često izdvajam vrijeme za rad sa slabijim učenicima.	1	2	3	4	5	6
Učenicima često dajem različite zadatke shodno njihovom nivou.	1	2	3	4	5	6
Često dajem zadatke koji pružaju različita rješenja.	1	2	3	4	5	6
Učenike podučavam kako da dobro planiraju svoj rad.	1	2	3	4	5	6
Učenike podučavam kako da koriste biblioteku ili Internet.	1	2	3	4	5	6
Prije ispitivanja utvrđujem šta podrazumijeva dovoljan ili nedovoljan učinak i o tome obavještavam učenike.	1	2	3	4	5	6
Učenicima govorim pojedinačno u čemu su dobri u školi i u čemu mogu biti bolji.	1	2	3	4	5	6
Moji učenici uče da prosuđuju i ocjenjuju sebe.	1	2	3	4	5	6
Pored ispitivanja, koristim i sisteme kontrolisanja naučenog bez ocjenjivanja a koji učenicima pokazuju na kom su nivou.	1	2	3	4	5	6
Pri ocjenjivanju učenika, obavještavam ih o tome da li se tim ocjenjivanjem prati proces učenja (formativno) ili vrši provjera konačnog učinka (sumativno).	1	2	3	4	5	6
Interdisciplinarnе kompetencije						
Moji učenici u školi uče da rješavaju probleme i zadatke na mnogo različitih načina.	1	2	3	4	5	6
Moji učenici u školi uče da sarađuju sa drugima.	1	2	3	4	5	6
Moji učenici u školi uče da uvažavaju mišljenja drugih.	1	2	3	4	5	6
Moji učenici uče da mirno rješavaju konflikte.	1	2	3	4	5	6

1.2 Upitnik za učenike

Školska evaluacija – Upitnik za učenike

Dragi učenici,

U ovom upitniku nema tačnih ili netačnih odgovora. Unesite odgovore za koje smatrate da su odgovarajući.

Ne morate nikome pokazivati svoje odgovore. Niko neće vidjeti koje ste odgovore dali.

Za svako pitanje možete birati između 1 - 6 i označiti polje. 1 označava najbolju ocjenu, a 5 najgoru. Ako označite 6, to znači da ne možete dati odgovor na ovo pitanje.

Hvala na saradnji.

Ocjena: 1 veoma dobro, 2 dobro, 3 dovoljno, 4 loše, 5 veoma loše, 6 Ne znam

	1	2	3	4	5	6
Škola kao mikro zajednica.						
Osjećam se prijatno u ovoj školi.						
Osjećam se bezbjedno.						
Mi učenici smo međusobno prijateljski raspoloženi.						
Kada se učenici međusobno udaraju ili maltretiraju, odrasli se ukljuuju.						
Mi učenici i odrasli se jedni prema drugima odnosimo sa poštovanjem.						
Ovdje nas odrasli ozbiljno shvataju.						
Možemo da utičemo na odluke koje utiču na nas učenike (projektne sedmice, zabave, osmišljavanje mjesta za odmor).						
Ovdje postoje jasna pravila.						
Odrasli se staraju da se svi učenici pridržavaju pravila.						
Ako je neko sankcionisan, sankcije su opravdane.						
Odrasli se pridržavaju pravila koja ovdje važe.						
Mogu da izražavam svoja mišljenja i da učestvujem u odlukama u svom odjeljenju.						
Mogu da izražavam mišljenja i utičem na pitanja koja su od važnosti za mene u okviru cijele škole.						
Znam svoja prava i odgovornosti i imam ih u formi pisane liste.						
Nastava i učenje						
Moji učitelji su dobri u objašnjavanju.						
Časovi su mi obično zanimljivi.						
Osjećam se prijatno na času.						
Odrasli se ne odnose sa omalovažavanjem učenika pojedinačno.						
Odrasli pomažu učenicima tokom svađe.						
Na času je obično tako tiho da mogu dobro da radim.						
Na času razgovaramo o pravilima u odjeljenju.						
U školi učim da ocjenjujem sopstveni učinak.						
Ako nešto ne razumijem, potražim pomoc .						

Moji nastavnici redovno odvajaju vrijeme da rade samo sa mnom.						
Učitelji mi govore u čemu sam dobar a u čemubih mogao da unaprijedim znanje.						
Nastavnici nas povremeno pitaju za mišljenje o časovima.						
Interdisciplinarne kompetencije						
U školi učim da uz saradnju na različite načine rješavam probleme i zadatke.						
U školi učim da saradujem sa drugima.						
U školi učim da poštujem mišljenja drugih.						
U školi učim da mirno rješavam konflikte.						

1.3 Upitnik za roditelje

Školska evaluacija – Upitnik za roditelje i staratelje

Poštovani roditelji i staratelji,

Naša škola vrši vrednovanje. Želimo da saznamo više o tome kako se škola razvija i kako priprema učenike za život u demokratiji.

Zanima nas kako vi kao roditelji ocjenjujete našu školu i kakva su vaša iskustva.

Zajedno sa nastavnicima ćemo razgovarati o časovima i o opštoj situaciji u školi kao mjestu gdje vi djeca provodite mnogo sati, dana i godina svog života. Školu shvatamo kao mjesto demokratije koju proživljavamo i želimo da razvijemo ovaj pristup uz vašu podršku.

Molimo vas da ne upisujete imena u upitnik. Sve informacije će se tretirati anonimno.

Upitnik dajte svom djetetu u zatvorenoj koverti sa uputstvom da ga preda razrednom starješini.

Hvala vam puno na saradnji.

Uprava škole.

Ocjena: 1 veoma dobro, 2 dobro, 3 dovoljno, 4 loše, 5 veoma loše, 6 Ne znam

Ukupno zadovoljstvo						
Klima u školi naše diece je	1	2	3	4	5	6
Saradnja škole i nas roditelja je	1	2	3	4	5	6
Upravljanje školom naše djece je	1	2	3	4	5	6
Škola kao mikro zajednica						
Učenici se osjećaju sigurno u školi.	1	2	3	4	5	6
Škola na stručan način rješava probleme (nasilje, zavisnost, maltretiranje).	1	2	3	4	5	6
Među učenicima vlada dobra atmosfera.	1	2	3	4	5	6
Naša djeca su dobro integrisana u školsku zajednicu.	1	2	3	4	5	6
Školska pravila su značajna za moju djecu	1	2	3	4	5	6
Ako je neko sankcionisan u školi moje djece, sankcije mi se čine opravdanima.	1	2	3	4	5	6
Nastavnici se pridržavaju pravila koja važe u školi	1	2	3	4	5	6
Uprava škole me obavještava redovno pravovremeno.	1	2	3	4	5	6
Redovno dobijam informacije o napredovanju svog djeteta i poteškoćama u učenju.	1	2	3	4	5	6

Nastavnik nas redovno obavještava o njegovim planovima nastave.	1	2	3	4	5	6
Na internetu postoje relevantne informacije dostupne nama roditeljima.	1	2	3	4	5	6
Konflikte roditelja i nastavnika rješava škola.	1	2	3	4	5	6
Cijenim rad nastavnika i to im govorim.	1	2	3	4	5	6
Naša djeca mogu da učestvuju u odlukama unutar svog odjeljenja.	1	2	3	4	5	6
Naša djeca mogu da daju mišljenja koja su od značaja za cijelu školu.	1	2	3	4	5	6
Nastava i učenje						
Učitelji su dobri u podsticanju interesovanja i znatiželje našeg djeteta.	1	2	3	4	5	6
Moje dijete se oseća prijatno u razredu.	1	2	3	4	5	6
Nastavnici ne omalovažavaju učenike.	1	2	3	4	5	6
Kada dođe do svađe među učenicima, nastavnici pomažu u pronalaženju pravednih rješenja.	1	2	3	4	5	6
Naše dijete se ohrabruje i podstiče na odgovarajući način.	1	2	3	4	5	6
Naše dijete uči da ocjenjuje sopstveni učinak.	1	2	3	4	5	6
Moje dijete se pravično usmeno i pismeno ocjenjuje.	1	2	3	4	5	6
Kao roditelji pozvani smo da razgovaramo o ocjenjivanju i pružanju podrške.	1	2	3	4	5	6
Zajedno sa nastavnicima možemo da razgovaramo i planiramo mjere pružanja podrške našoj djeci.	1	2	3	4	5	6
Rezultati ovih razgovora i planova evidentiraju se u pisanoj formi.	1	2	3	4	5	6
Interdisciplinarnе kompetencije						
Moja djeca u školi uče da rješavaju probleme i zadatke na mnogo različitih načina.	1	2	3	4	5	6
Moja djeca u školi uče da sarađuju sa drugima.	1	2	3	4	5	6
Moja djeca u školi uče da uvažavaju mišljenja drugih.	1	2	3	4	5	6
Moja djeca u školi uče da konflikte rješavaju na miran način.	1	2	3	4	5	6

1 Obrazac za ukupni izvještaj

Ukupni izvještaj o vrednovanju sa preporukama:

Zapažanje iz upitnika:

Učenici:

Nastavnici:

Roditelji:

Zapažanja iz Vrednovanja od odabranih tema o kvalitetu:

Tema o kvalitetu br. __:

Tema o kvalitetu br. __:

Tema o kvalitetu br. __:

Tema o kvalitetu br. __:

Na koji način je Referentni okvir kompetencija za demokratsku kulturu već primijenjen? Gdje su prednosti? Gdje je potencijal za razvoj? Koliko je ovaj razvoj svjestan?

2 Obrazac za plan razvoja

Rezultati (eksterne ili interne) evaluacije prevode se u plan razvoja. Izvještaj o vrednovanju te interni i eksterni stavovi koji su tamo opisani koriste se za dalji razvoj situacije u školi. Čak i ako je vrednovanje vršio eksterni tim: uprava škole i nastavni tim moraju zajednički da razviju načine djelovanja za potrebe poboljšanja kvaliteta škola.

1. Zajednički pregled rezultata vrednovanja u nastavnom timu zajedno sa upravom škole.

Moguća osnovna pitanja:

- Šta se iz izvještaja o vrednovanju ističe kao važno za pojedine nastavnike?
- Koje su prednosti naše škole koje su istaknute u izvještaju o vrednovanju? („To nam dobro ide u našoj školi.“)
- Koje su razvojne potrebe utvrđene vrednovanjem? („Ovo još uvijek ne ide kako bi trebalo.“)

2. Pozivanje na izvještaj o vrednovanju: dodaci i ispravke opozvanih rezultata vrednovanja

- Gdje kolege dodaju izjave ili ocjene koje nisu sadržane u izvještaju?
- Gdje vidimo razlike između nastavnika? Postoje li mišljenja manjine? Kako se nositi s njima, znajući da: prava demokratija uvijek vodi računa i o potrebama manjine?

3. Mjerenje pozitivnih i kritičnih rezultata vrednovanja.

- Šta treba da promijenimo?
- Šta želimo da ostavimo uprkos predlozima? Zbog čega?
- Šta je novo za nas?

4. Detaljna razrada odabranih pozitivnih i kritičnih rezultata vrednovanja u grupama.

- Koje pozitivne izjave (prednosti) su od suštinske važnosti za našu školu i koje svakako treba čuvati, po mogućnosti podvući i saopštiti učenicima, roditeljima, vlastima i javnosti?
- Koje kritične izjave (nedostatke) smatramo značajnima
 - za percepciju škole uopšte?
 - za školsko iskustvo i učenje djece i mladih?
 - za zadovoljstvo poslom i djelotvornost u radu nastavnika?

5. Plan razvoja za upravljanje školom

- ‘Za godinu dana naša škola će!’
‘Kultura demokratije za nas znači!’

Dvije jasne izjave biće vodeći moto za narednu godinu.

- Mjesečni plan sprovođenja korak po korak za
 - Vježbanje u učionici
 - Školu kao mikro zajednicu
 - Međusektorske teme

je opisan i sačinjen u pisanoj formi koja je vidljiva svima.

3 Primjer štampanog materijala (handout-a) za vrednovanje teme o kvalitetu (Tema o kvalitetu 1):

Za postupak vrednovanja biće spremljene male knjižice za svaku od tema o kvalitetu. Evo primjera takvog radnog alata. Nakon dobijanja povratnih informacija od projektnog tima, svi materijali će biti pripremljen.

Vrednovanje teme o kvalitetu 1

Razvoj stručnih kompetencija

Tema o kvalitetu br. 1: Razvoj stručnih kompetencija

Vrednovanje korak po korak

Preispitajte najvažnije ciljeve teme o kvalitetu br. 1.

Dio A: Prođite kroz tri dimenzije, razgovarajte o njima sa kolegama:

- Koji su naši nalazi? Kakvo je naše iskustvo?
- Koji su dokazi za odlučivanje između 1 i 5?
- Kako ćemo drugima opisati naše utiske?

Dio B: Uz podršku odgovarajuće matrice vrednovanja (poglavlje 6 Priručnika), dolazite do detaljnog opisa ocjena, odlučujući o statusu dimenzije između koraka 1 i koraka 4:

- Svaka škola ima određene prednosti. Navedite ih.
- Nije negativno ukazivati na potencijal za dalji razvoj. Nijedna škola nije na 4. koraku sa svim dimenzijama.

Dio C: Podudaranjem deskriptora kvaliteta škole sa kompetencijama demokratske kulture podižete svijest o demokratskom profilu škole:

- Za svaki descriptor odlučite kojoj od četiri oblasti (Stavovi, Vrijednosti, Vještine, Znanje i kritičko razumijevanje) i odgovarajućim kompetencijama odgovara. Ovo nikada nije pogrešno ili ispravno. Odlučujete tako što ćete razgovarati sa partnerima.
- Koje su prednosti i potencijal škole u vezi sa vrednovanom temom o kvalitetu br. 1?

Dio D: Zapažanja i preporuke:

- Koja još zapažanja proizlaze iz ove analize?
- Prvo opišite svoje utiske (na osnovu dokaza).
- Navedite određene predloge za mogući plan razvoja.

-

Vrednovanje teme o kvalitetu br. 1: Razvoj stručnih kompetencija

Osnovno shvatanje:

Razvoj poznavanja sadržaja obuhvata sve ono što nastavnici rade da bi izgradili znanje i vještine kod učenika u oblastima obrazovanja i vaspitanja u predškolskim ustanovama, osnovnim i nižim srednjim školama. Nastavnici se vode priznatim didaktičkim i tehničkim znanjem i nacionalnim, regionalnim i lokalnim uslovima.

Glavni cilj je da učenici:

- ostvare postavljene ishode učenja o sadržaju,
- maksimalno iskoriste svoj potencijal u oblastima obrazovanja i učenja,
- su u stanju da primjenjuju naučeno u svakodnevnom životu i
- očuvaju svoju znatiželju za znanjem.

Tema o kvalitetu br. 1: Razvoj kompetencija sadržaja		
Svakodnevna praksa: 14 deskriptora	Institucionalno uređivanje: 14 deskriptora	Uticao: 10 deskriptora

Tema o kvalitetu br. 1 (TK1): Razvoj kompetencija sadržaja - dio je prvog područja kvaliteta (Učenje i životna kultura u učionici) i pokriva sve elemente učenja sadržaja svih predmeta.

Tri dimenzije teme o kvalitetu br. 1 (razvoj stručnih kompetencija) opisane su kroz 38 deskriptora.

Ako je TK1 odabrana za **eksternu evaluaciju**, svi deskriptori će biti ocijenjeni nakon vrednovanja upitnika, grupnih diskusija, *školskog* portfolija i opservacije.

Ako se za **samoevaluaciju** odabere TK1, svi učesnici će tokom evaluacione radionice ocijeniti sve deskriptore.

Dio A: Ocjenjivanje 3 dimenzije:

Dimenzija A: Svakodnevna praksa

14 Deskriptora (Ocjena: 1 veoma dobro, 2 dobro, 3 dovoljno, 4 loše, 5 veoma loše, 6 Ne znam)

1. Zadaci učenja strukturirani su na način koji ima smisla sa tehničke, didaktičke i metodološke tačke gledišta, razumljivi su i pogodni za učenike	1	2	3	4	5	6
2. Odabrani aranžmani za nastavu i učenje omogućavaju samostalno, samousmjereno učenje (visok stepen učešća učenika; visok stepem lične odgovornosti učenika; mogućnosti učenja u različitim društvenim formama; mogućnosti učenja za grupe na različitim nivoima; projekti, besplatan rad itd.)	1	2	3	4	5	6
3. Nastavni materijali koji se koriste su adekvatni.	1	2	3	4	5	6
4. Ciljevi učenja su transparentni za učenike i roditelje (precizni i razumljivi ciljevi učenja).	1	2	3	4	5	6
5. Procjena se odnosi na ciljeve učenja. Kriterijumi ocjenjivanja postaju transparentni za učenike i roditelje (razumljivi kriterijumi ocjenjivanja).	1	2	3	4	5	6
6. Nastavnici učenicima pokazuju predmete ili međusektorske odnose.	1	2	3	4	5	6
7. Nastavnici se intenzivno bave procesima učenja. Znaju za složenost procesa učenja.	1	2	3	4	5	6
8. Učenici sistematično razmišljaju o svom učenju (evidentirajući razmišljanja o svom učenju u pisanoj formi (npr. časopis za učenje, portfolio); od njih se redovno traži da procijene sopstveni učinak)	1	2	3	4	5	6
9. Nastavnici sistematski posmatraju, dokumentuju i komentarišu učenje učenika: Oni vode dosije učenika, raspravljaju o dokumentaciji o učenju i vrše vrednovanje postignuća učenika kroz razgovor, uzimajući u obzir samoprocjenu učenika.	1	2	3	4	5	6
10. Nastavnici postavljaju sopstvene nastavne ciljeve i sistematski razmišljaju o svojim nastavnim iskustvima (kroz samoprocjenu; kroz povratne informacije od strane kolega, npr. u posmatračkim grupama).	1	2	3	4	5	6
11. Nastavnici mogu da predstave temu, predmet i srodne zadatke učenja na strukturiran i motivisan način.	1	2	3	4	5	6
12. Nastavnici su upoznati sa različitim pristupima učenju teme i prepoznaju ih u procesima učenja svojih učenika.	1	2	3	4	5	6
13. Prilikom osmišljavanja nastave, nastavnici uzimaju u obzir individualne puteve učenja, tempo učenja i interesovanja učenika.	1	2	3	4	5	6
14. Nastavnici nastavljaju profesionalnu i didaktičku obuku i naučeno primjenjuju na času.	1	2	3	4	5	6

Kratak komentar na prvi utisak:

Dimenzija B: Institucionalno uređivanje

14 Deskriptora (Ocjena: 1 veoma dobro, 2 dobro, 3 dovoljno, 4 loše, 5 veoma loše, 6 Ne znam)

1. Razvoj kompetencija sadržaja utemeljen je na nivou škole:	1	2	3	4	5	6
2. Izjave u školskoj izjavi o misiji, moguće sa posebnim akcentima na predmete	1	2	3	4	5	6
3. Obavezujući dogovori i planska dokumenta, npr. rasporedi ispitivanja, dogovori o ocjenjivanju učinka i razvoju učenja	1	2	3	4	5	6
4. Tema za uključenje roditelja	1	2	3	4	5	6
5. Saradnja nastavnika s ciljem koordiniranog razvoja kompetencija sadržaja organizovana je institucionalno (timske strukture).	1	2	3	4	5	6
6. Postoje pedagoške konferencije i kursevi za dalju obuku za razvoj, promišljanje i ocjenjivanje stručnih kompetencija usmjerenih na unaprjeđenje.	1	2	3	4	5	6
7. Razvoj kompetencija povezanih sa predmetom se rješava u okviru internog razvoja kvaliteta škole.	1	2	3	4	5	6
8. Razvoj kompetencija sadržaja je sveobuhvatan - „crvena nit“ je vidljiva kod svakog obrazovnog ili nastavnog područja.	1	2	3	4	5	6
9. Dogovori o razvoju kompetencija sadržaja se razvijaju i usvajaju transparentno na sjednici škole i od strane uprave škole, a školska uprava ih evidentira.	1	2	3	4	5	6
10. Na raspolaganju su potrebni ljudski, finansijski, vremenski, infrastrukturni i materijalni resursi na nivou škole.	1	2	3	4	5	6
11. Nastavnici mogu da koriste usluge dalje obuke, savjetovanja i podrške u svojim predmetnim i didaktičkim vještinama.	1	2	3	4	5	6
12. Izjava o misiji se ispunjava u svakodnevnom životu u školi.	1	2	3	4	5	6
13. Područja obrazovanja i podučavanja se smatraju podjednako važnima, čak iako bi kategorije kao što su „obavezni predmet“, „izborni predmet“, „slobodni predmet“ mogle to spriječiti.	1	2	3	4	5	6
14. Razmjena između svih predmetnih nastavnika je institucionalizovana.	1	2	3	4	5	6

Kratki komentari na prvi utisak:

Dimenzija C: Uticaj

10 Deskriptora (Ocjena: 1 veoma dobro, 2 dobro, 3 dovoljno, 4 loše, 5 veoma loše, 6 Ne znam)

1. Nastavnici opažaju i ocjenjuju stanje kompetencija sadržaja učenika	1	2	3	4	5	6
2. Nastavnici mogu opravdati i učiniti razumljivim odabir sredstava za planiranje, podršku i ocjenjivanje	1	2	3	4	5	6
3. Nastavnici analiziraju svoj doprinos uspjehu ili neuspjehu procesa učenja, iz toga izvode zaključke i prema potrebi prilagođavaju svoju praksu	1	2	3	4	5	6
4. Nastavnici vrše ispitivanja (zbirno ocjenjivanje) i kontrole učenja (formativno ocjenjivanje), koji omogućavaju praćenje postignuća ishoda podučavanja i učenja	1	2	3	4	5	6
5. Učenici takođe mogu da posmatraju i ocjenjuju sopstveni napredak u relevantnim područjima obrazovanja ili podučavanja	1	2	3	4	5	6
6. Učenici takođe mogu primjenjivati i, po potrebi, razvijati vještine koje se odnose na predmete a koje su naučili izvan škole	1	2	3	4	5	6
7. Učenici mogu uspostaviti veze sa drugim predmetnim područjima i sopstvenim svjetovima	1	2	3	4	5	6
8. Napor potreban za postizanje rezultata prilagođen je učenicima i dostupan je svima koji su uključeni u proces podučavanja i učenja	1	2	3	4	5	6
9. Učenici i roditelji su generalno zadovoljni uspjehom u podučavanju i učenju	1	2	3	4	5	6
10. Pozitivne su povratne informacije od smanjivanja nivoa škola ili, prema potrebi, od smanjivanja škola i kompanija za obuku	1	2	3	4	5	6

Kratki komentari na prve utiske:

Dio B: Detaljan opis ocjena:

(vidite Poglavlje 6: Matrica vrednovanja za odabrane teme o kvalitetu)

Korak 1: Manje razvijena smanjena primjena	Korak 2: Ispunjeni su osnovni zahtjevi	Korak 3: Primjena je na dobrom nivou	Korak 4: Odlična primjena
---	---	---	------------------------------

Vrednovanje Dimenzija 1: Svakodnevna praksa

Ocijenjeni korak za ovu dimenziju (označite sa X):

☐ Korak 1	☐ Korak 2	☐ Korak 3	☐ Korak 4
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Vrednovanje Dimenzija 2: Institucionalno uređivanje

Ocijenjeni korak za ovu dimenziju (označite sa X):

☐ Korak 1	☐ Korak 2	☐ Korak 3	☐ Korak 4
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Vrednovanje Dimenzija 3: Uticaj

Ocijenjeni korak za ovu dimenziju (označite sa X):

☐ Korak 1	☐ Korak 2	☐ Korak 3	☐ Korak 4
-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Dio C: Podudaranje deskriptora kvaliteta škola sa kompetencijama demokratske kulture:

Dodjeljivanjem deskriptora vredovanih tema o kvalitetu u **četiri** područja: Vrijednosti, Stavovi, Vještine i Znanje i kritičko razumijevanje, s jedne strane ćete prepoznati razvoj koji je već napravljen prema **živoj** demokratskoj kulturi u **školi** i s druge strane vidjeti gdje je dalji razvoj neophodan i moguć .

Lista od 20 kompetencija za demokratsku kulturu	Podudaranje deskriptora iz odabranih tema o kvalitetu
Vrijednosti	
Vrednovanje ljudskog dostojanstva i ljudskih prava	
Vrednovanje kulturne raznolikosti	
Vrednovanje demokratije, pravde, poštenja, jednakosti i vladavine prava	
Stavovi	
Otvorenost ka kulturnoj raznolikosti	
Poštovanje	
Građanski duh	
Odgovornost	
Samoeфикаsnost	
Tolerancija prema dvosmislenosti	

Vještine	
Vještine autonomnog učenja	
Vještine analitičkog i kritičkog razmišljanja	
Vještine slušanja i opažanja	
Empatija	
Fleksibilnost i prilagodljivost	
Jezičke, komunikacione i višejezične vještine	
Vještine za saradnju	
Vještine za rješavanje sukoba	
Znanje i kritičko razumijevanje	
Znanje i kritičko razumijevanje sebe	
Znanje i kritičko razumijevanje jezika i komunikacije	
Znanje i kritičko razumijevanje svijeta	

Dio D: Zapažanja i preporuke:

Koja zapažanja proizilaze iz ove analize? Prvo opišite svoje utiske (na osnovu dokaza). Zatim navedite nekoliko predloga za mogući plan razvoja.

Utisci:

Predlozi:

Imena i prezimena (internih ili eksternih) evaluatora:

Ova publikacija je nastala uz finansijsku podršku Evropske unije i Savjeta Evrope. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ni na koji način ne odražavaju zvanično mišljenje bilo koje strane.

Savjet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 46 država, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Savjeta Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primjenu Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Zemlje članice Evropske unije odlučile su da udruže svoja znanja, resurse i sudbine. Zajedno su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, zadržavajući kulturnu raznolikost, toleranciju i individualne slobode. Evropska unija poklanja posebnu pažnju razmjeni postignuća i vrijednosti sa zemljama i narodima izvan svojih granica.

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske unije i
Savjeta Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Savjeta Evrope